Перемозі – 50!

Зі святом вас, шановні ветерани!
Зі святом, дорогі співвітчизники!

Влада - Радам !

Голос України

Газета Верховної Ради України № 83 (1083) ♦ Субота, 6 травня 1995 року ♦ Ціна договірна

ІЩЕ ТРИ ДНІ – І ЗАХЛИНУЛАСЬ ТА ВІЙНА

Зоря суворих небес

Сьогодні, 6 травня, у неї був би день народження. Олександра Деревська, відома як Роменська мадонна, народилася на початку нашого нерозумного століття в Грозному (так, саме там!). В громадянську була юною сестрою милосердя. Якраз тоді й врятувала першу «нічию» дитину, сироту війни, кажуть — дочку білогвардійського офіцера. Потім дітьми Деревської стали сироти «невоєнних» 30-х. Далі — одразу сімнадцятеро сиріт з блокадного Ленінграда. Коли Деревської не стало, вона була матір'ю 62-х душ, врятованих од війни! Усі вони жили в непримітному будиночку в Ромнах на Сумщині. На похороні Мами весь перший ряд коло труни займали ще зовсім малі, старші стояли позаду. В Ромнах є школа-інтернат її імені, а в школі — незвичайний музей: десятки портретів різних людей з одним прізвищем — Деревські. Серед них — українці, росіяни, молдавани й навіть один німець. Її іменем названа мала планета. Роменчани, щоб коротше, кажуть просто — «зірка Деревської». Зірка непривітних небес, вічна сестра милосердя, чия перемога на війні визначалася не числом чужих втрат, а числом урятованих душ...

Це у нашій генетичній пам'яті: та війна сниться навіть народженим після неї, і навіть через півстоліття на початку травня мимоволі відраховуєш дні, що залишились до Перемоги. Усі ми, від старого солдата до його правнука — пасинки тієї війни — і діти тієї Перемоги. Без неї ми були б інші — якби були взагалі. Ця газета присвячена найзнаменнішому травневому дневі XX століття і людям, що його наближали.

Отже, читайте в номері:

ДОРОГІ СПІВВІТЧИЗНИКИ!

Минає півстоліття Великої Перемоги у найжорстокішій в історії людства війні, що була розв'язана фашизмом і стала страхітливим лихом не лише для окупованих країн Європи, а й для всіх народів, які пережили це лихоліття.

Визначний вклад у спільну перемогу країн антигітлерівської коаліції вніс наш народ. Цей внесок вимірюється як чисельністю воїнів-українців, партизанів, підпільників, наших учасників руху Опору в багатьох країнах Європи, які вели смертельну боротьбу з ненависним ворогом, так і особливо великими жертвами, що їх поклав наш народ на олтар Перемоги.

Травень 1945 року став закономірною перемогою Справедливості та Демократії над фашизмом і реакцією, перемогою прагнень народів до свободи і незалежності.

З висоти півстолітнього періоду, що його здолав український народ від дня Перемоги, чітко вимальовується неминучість творення власної держави на засадах демократії, дружби з великими й малими народами та державами.

Наша історія багата і повчальна: Україна ніколи не була агресором щодо інших народів. І сьогодні вона добровільно, першою в світі відмовилась від ядерної зброї, започаткувавши гідний справді цивілізованого людства шлях до миру.

За складних умов нинішнього періоду державотворення святкує народ України 50-річчя Перемоги у Великій Вітчизняній війні. Ми в неоплатному боргу перед живими ветеранами, перед старшими поколіннями, які відроджували народне господарство в повоєнні роки.

Схилімо голови перед пам'яттю загиблих, перед усіма тими, хто здобув Велику Перемогу.

Від імені Верховної Ради сердечно вітаю ветеранів Великої Вітчизняної війни, всіх громадян України з днем славної Перемоги.

Вічна слава героям, які полягли за свободу і незалежність Вітчизни!

Голова Верховної Ради України О. МОРОЗ

Вступ до РЄ можна порівняти з одруженням

У Страсбурзі президент Парламентської Асамблеї Ради Європи Мігель Анхель Мартінес зустрівся з делегацією ВР України, що брала участь у весняній сесії ПА РЄ у статусі спеціально запрошеного гостя. Обговорювалися питання запланованого на 6 — 8 травня візиту до України пана Мартінеса, що має на меті прискорення процесу вступу України до Ради Європи. Мігель Анхель Мартінес висловив сподівання, що побачить Україну серед повноправних учасниць цієї впливової організації ще під час свого головування (до січня 1996 р.).

(Закінчення на 4-й стор.).

Інтерв'ю з приводу

УКРАЇНА ПОТРЕБУЄ КОНСОЛІДАЦІЇ УСІХ СИЛ СУСПІЛЬСТВА

Неоднозначну реакцію серед громадськості спричинила участь Голови Верховної Ради України Олександра Мороза у першотравневій демонстрації, яку організували представники лівих сил. З цього приводу кореспондент Укрінформу звернувся до керівника прес-служби Верховної Ради Василя Іванини.

— Першотравень — свято миру, праці, єднання, спрямоване на злагоду в українському суспільстві. Це стало визначальною рисою і цьогорічного святкування. Тож цілком зрозуміло, що Олександр Мороз і як Голова Верховної Ради, і як громадянин України мав право пройти вулицями Києва в колоні демонстрантів.

Нічого дивного нема і в тому, що він ішов у колоні, організованій лівими силами. Адже Олександр Мороз — лідер Соціалістичної партії України.

Отже, істотний, на мою думку, не той факт, у якій колоні Олександр Мороз святкував Першотравень, а те, що в своєму виступі перед багатотисячною аудиторією закликав усі політичні сили суспільства до консолідації, витримки, толерантності, виваженості в діях, до об'єднання лівого та правого крила на розбудову нашої незалежної держави. Нині в Україні, як ніколи, потрібні витримка і спокій. Будь-які протистояння, сутички можуть мати негативні наслідки.

— Як ви вважаєте, чи не викличе цей факт загострення протистояння в парламенті, зокрема під час пленарних засідань найвищого законодавчого органу країни?

— Верховна Рада — цілковите відбиття суспільства, політичних процесів в Україні. Зрозуміло, що певні політичні сили можуть використати це для поглиблення протистояння. І річ не в тім, взяв би чи не взяв би Голова Верховної Ради Олександр Мороз участь у першотравневому святкуванні. Йдеться про інше.

Напередодні свята Голова Верховної Ради Олександр Мороз та перший заступник Голови Верховної Ради Олександр Ткаченко звернулися до керівників правого крила політичних сил з пропозицією об'єднати колони демонстрантів і спільними рядами пройти містом, щоб засвідчити перед громадськістю України, киянам прагнення єдності і консолідації дій усіх політичних партій, рухів, інших громадських об'єднань.

Переконаний, це був той практичний крок, який довів би, що, незважаючи часом на полярність поглядів, точок зору, ми всі прагнемо будувати незалежну Українську державу. Адже ми — громадяни України, і нам виводити її з економічної кризи, на шлях демократичного розвитку. Нам слід зробити все необхідне, щоб зупинити зубожіння трудового люду.

Проте відповідь надійшла негативна. Праві сили відмовилися об'єднати колони, щоб хоча б продемонструвати во_ю до єднання і взаєморозуміння.

Насамкінець варто підкреслити, що політичне розшарування в суспільстві триватиме і далі. Але нам долею дано жити разом і будувати свою незалежну державу. Проте вельми важливо спрямовувати зусилля, підпорядковувати дії, шукати взаємодію, маючи таку велику мету, сповна беручи відповідальність за долю України перед грядущими поколіннями.

Оксана НОСКОВА.

(Укрінформ).

НАКАЗ МІНІСТРА ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Про святкування 50-ї річниці Перемоги у Великій Вітчизняній війні

9 травня народ України та її Збройні Сили відзначають 50-річчя Перемоги над фашистськими загарбниками. Пам'ять про події Великої Вітчизняної війни живе незагойною раною у серцях співвітчизників і передається від покоління до покоління. Ніколи не забути подвигу народу, який відстояв право своїх нащадків жити під чистим небом, пишатися ратною славою своїх батьків. Ніколи не підуть із пам'яті ті чотири роки, що стали мірилом патріотизму, стійкості і мужності воїнів і працівників тилу, які довели світові незборимість прагнення народів жити ідеалами справедливості і гуманізму. Вклад народу України в спільну Перемогу над фашизмом визнано світовим співтовариством.

За 1941—1945 рр. український народ дав Збройним Силам більше 6 мільйонів воїнів. За роки війни близько 483 тисяч громадян України нагороджено орденами і медалями, 2069 чоловік стали Героями Радянського Союзу. З глибокою вдячністю та скорботою сьогодні ми схиляємо голови перед тими, хто наближав цей світлий день, перед тими, хто так і не повернувся з цієї жорстокої війни.

Поздоровляю ветеранів війни, праці, ветеранів Збройних Сил, особовий склад та працівників Збройних Сил України, їх сім'ї з великим святом — 50-річчям Перемоги у Великій Вітчизняній війні. Бажаю Вам міцного здоров'я, благополуччя, довгих років життя та успіхів у праці на благо нашої Батьківщини.

Вічна слава героям, які загинули в боях за волю і незалежність нашої Батьківщини!

Вічна слава всім, хто наближав цей світлий день Перемоги!

На честь ознаменування 50-річчя Перемоги у Великій Вітчизняній війні **наказую:**

1. 9 травня 1995 року о 22 годині за місцевим часом провести святковий артилерійський салют і феєрверк у столиці України місті-герої Києві, містах-героях Одесі, Севастополі, Керчі, містах Львові та Вінниці тридцятьма артилерійськими залпами.

2. Наказ довести до окремої військової частини.

Міністр оборони України В.ШМАРОВ.

ТРИМАЙСЯ, КОМАНДИРЕ!

— Хто б міг подумати, що Кремль і Черчіль зможуть домовитися! Але так сталося. Бо історія має свої закони, бо в боротьбі проти фашизму народи об'єдналися, — цими словами почав засідання Президії Української Ради Миру, присвячене 50-річчю Перемоги, видатний письменник і громадський діяч Олесь Гончар.

— Нещодавно серед інших отримав листа від одного командира роти, — сказав далі Олесь Терентійович, — пише чоловік про свою гірку старість, про померлу дружину, про своє каліцтво. Тримайся, командире, напишу, і ми тебе, чим зможемо, підтримаємо.

На засіданні було названо цифру: Українська Рада Миру і Фонд Миру останнім часом передали три мільярди карбованців для підтримки колишніх фронтовиків.

* * *

Учасники засідання прийняли Заяву Української Ради Миру, в якій підкреслюється, що деякі політикани намагаються принизити значення як самої Перемоги, так і геройчних зусиль людей, які завойовували її. Це — несправедливо, бо кожний загиблий українець вмирав не за політичні переконання, а за Україну, захищаючи рідних і близьких. Упродовж сторіч, наголошується в Заяві, Україна виборювала свою незалежність і тільки після завершення другої світової війни остаточно сформувалися історично виправдані її кордони. Таким чином, подвиг кожного українця влився у велику мету народу і віковічну Перемогу народу.

Учасники засідання закликали усіх громадян України до замирення, до злагоди у суспільстві, до глибокого розуміння побратимства, щастя всього народу України. «Нехай пам'ять по загиблих, чиста як весняний цвіт, об'єднає усіх нас у молитовному натхненні на розквіт України», — наголошується у Заяві.

На знімку: слово має Олесь Гончар.

Правові гарантії трудових колективів

Як захистити права трудових колективів під час приватизації? Відповідь на це запитання спробує дати республіканська конференція «Правові гарантії трудових колективів у процесах приватизації», яка відбудеться у Києві 18 — 19 травня цього року. Її організаторами стали Спілка орендарів та підприємців України і Фонд соціального захисту та постприватизаційної підтримки колективних і приватних власників. У конференції візьмуть участь представники Адміністрації Президента України, постійної Комісії Верховної Ради з питань економічної політики та управління народним господарством, Фонду держмайна України.

Звичайно, головним питанням, яке розглядатиме конференція, буде питання правових гарантій трудових колективів. Але крім того досить уваги буде приділено державній програмі приватизації на 1995 рік, соціальним аспектам в умовах приватизації, позитивним та негативним наслідкам приватизації в Росії та ін. Під час конференції працюватиме правовий консультаційний центр, а її учасників буде забезпечено пакетами документів, які стосуються захисту прав власників.

Внески до Фонду соціального захисту в розмірі 12 мільйонів карбованців усі охочі взяти участь у роботі конференції можуть перерахувати на р/р СОПУ № 1609141 у Печерському відділенні УСБ м.Києва, МФО 322090 з позначкою «Для фонду».

Запрошення будуть надіслані за заявками. Учасники конференції забезпечуються готелем та харчуванням.

Наша адреса: Київ-70 вул.Г.Сковороди,5. Довідки за телефонами: 416-06-64, 416-07-64, 416-04-02.

Фонд сприяння — сприяє

Фонд сприяння розвитку мистецтв України напередодні 50-річчя Перемоги провів кілька благодійних заходів. Партії дефіцитних імпортних ліків Фонд передав Київському НДІ педіатрії, акушерства та гінекології, госпіталю ветеранів ВВВ, Київській лікарні швидкої допомоги, Печерському пологовому будинку, Будинку ветеранів сцени, 12-й клінічній лікарні Києва, 2-й обласній лікарні та іншим закладам. Всього на суму 200 тисяч американських доларів.

Зокрема, керівник відділення для чорнобильських дітей НДІ педіатрії, акушерства та гінекології професор Юрій Антипкін високо оцінив необхідність отриманих препаратів «вермокс», «декаріс» та «панангін», яких це відділення отримало від Фонду 2 600 упаковок.

На знімку: представник Фонду Анатолій Толстоухов (праворуч) і професор Юрій Антипкін обмінюються документами про передачу і отримання ліків.

КУЛІНІЧ МИКОЛА ФЕДОРОВИЧ

На 65-му році раптово пішов із життя голова Державного комітету України по харчовій промисловості Микола Федорович КУЛІНІЧ.

Його життя, вся трудова діяльність були пов'язані з розвитком харчової промисловості.

Після закінчення Київського технологічного інституту харчової промисловості працював начальником зміни, директором цукрокомбінату, начальником обласного управління харчової промисловості. З 1972 року він — заступник, потім перший заступник міністра, а з 1981 по 1984 рік — міністр харчової промисловості України.

У 1984 — 1985 роках М.Ф.Кулініч працював заступником голови Ради Міністрів УРСР, з 1985 по 1991 рік — заступником голови Держагропрому СРСР, першим заступником голови Держагропрому УРСР, міністром УРСР. З 1991 року до останнього дня життя М.Ф.Кулініч очолював Державний комітет України по харчовій промисловості.

Миколу Федоровича добре знали як талановитого організатора, вимогливого і чуйного керівника. Він завжди виявляв глибоке розуміння проблем, умів визначати шляхи їх розв'язання, вирізнявся високою працьовитістю, наполегливістю, творчим ставленням до справи.

Віддаючи багато сил і енергії розвитку галузей харчової промисловості нашої держави, М.Ф.Кулініч виховав цілу плеяду керівників, спеціалістів, відданих справі збільшення виробництва харчової продукції.

За сумлінну працю М.Ф.Кулініч нагороджений орденами і медалями колишнього Союзу, Почесною Грамотою Президії Верховної Ради УРСР.

Світла пам'ять про Миколу Федоровича Кулініча, чуйну і чудову людину, висококваліфікованого спеціаліста, талановитого організатора і керівника, який все своє життя віддав служінню народу України, назавжди збережеться в серцях усіх, з ким він працював та спілкувався.

Л.Д.Кучма, О.О.Мороз, Є.К.Марчук, О.М.Ткаченко, П.Т.Саблук, В.П.Пустовойтенко, А.С.Даниленко, Р.В.Шпек, Ю.М.Карасик, В.М.Хорєв, П.І.Гайдуцький, С.Г.Бабенко, Г.Д.Загородній, Ю.В.Жихарєв, І.А.Фоменко, А.С.Яворський, О.Т.Лисань, Л.І.Зінченко, В.І.Христенко.

Колектив концерну «Укрсільпром» глибоко сумує з приводу тяжкої втрати — смерті голови Держхарчопрому України **КУЛІНІЧА Миколи Федоровича** та висловлює щире співчуття його дружині Валентині Йосипівні, доньці Ірині, рідним і близьким покійного.

Колектив «Укрхарчопромбанку» глибоко сумує з приводу передчасної смерті голови ради банку, голови Держхарчопрому України **КУЛІНІЧА Миколи Федоровича** і висловлює щире співчуття рідним та близьким покійного.

Романтика була і на війні

На зустріч учасників бойових дій, яку в столичному Будинку вчителя проводила Київська міська Рада організації ветеранів України, Т. Смаков прийшов з дружиною. На відміну від чоловіка, Віра Михайлівна не мала орденів і медалей, і тому ніхто не пов'язував історію знайомства цього подружжя з Великою Вітчизняною. Але було саме так. Влітку 1943-го молодий солдат з Киргизії брав участь у визволенні українського міста Сватово. Тут він і познайомився з симпатичною Вірою. Побачення, однак, тривали недовго. Вже через кілька днів рядового Смакова знову покликала війна, і він пішов на Захід, забезпечуючи зв'язок військам, що наступали.

Назва міста, проте, виявилася пророчою. Цілих чотири роки вони листувались, або, як висловився Смаков, тривав між ними «поштовий роман». А в 1947-му — одружилися. Живуть тепер у Києві. Дочка Тамара працює в НДІ, син Асан — офіцер, служить у Стрию. Ось така романтична історія трапилася під час найжорстокішої в історії війни.

Можливо, декотрі скажуть: яка вже там, на війні, романтика. Справа солдата — бити ворога. Так, ті, хто прийшов на зустріч, свого часу віддали всі сили цій боротьбі. І били тим нещадніше, чим сильніша була їхня любов до рідної домівки, дружини чи нареченої, дітей та онуків. Льотчик- винищувач Валентин Галкін робив це в небі України, Білорусі, Литви і Польщі. Командир бронепоїзда Петро Воловий воював на сталевих магістралях. Комісар човна Володимир Іващенко — на воді. Капітан Володимир Пузирьов, сержанти Віктор Низовський, Борис Половинкін боролись з фашизмом — на суші. А всі разом кували Перемогу, заслуживши вічну вдячність прийдешніх поколінь. Її й висловили колишнім фронтовикам запрошені на зустріч працівники дипломатичних представництв країн СНД в Україні.

Щиро вітали присутні й тих людей, завдяки яким стала можливою ця зустріч. Зокрема колективу однієї з найбільших чайних фірм в Україні «Еланда». Саме він, узявши на себе всі фінансові витрати, подбав не тільки про святковий концерт, пам'ятні подарунки, а й про те, щоб ветерани почувалися на зустрічі як у рідному домі.

Любомира КОВАЛЬ.

Київ.

Партизани в Сеньківці

Мітингом біля монумента Дружби народів у прикордонній Сеньківці на Чернігівщині, розпочалась зустріч колишніх партизанів Брянської, Гомельської та Чернігівської областей. Бойові побратими згадували про спільну участь у боротьбі проти загарбників, обмінювалися досвідом роботи ветеранських організацій. У зустрічі колишніх партизанів взяв участь голова Чернігівської обласної Ради Петро Шаповал.

Сергій ПАВЛЕНКО.

Чернігів.

В Києві повеселяться і ветерани, і молодь

Головна вулиця Києва — оновлений Хрещатик — в очікуванні. 9 Травня тут урочистим парадом крокуватимуть біля 5000 дійсних військовослужбовців. Пройдуть Хрещатиком і ветерани. Потім — культурна програма.

Співати, танцювати, згадувати минуле ветерани зможуть вже незабаром після параду: відвідавши Центральний парк культури та відпочинку та Печерський ландшафтний парк. За задумом режисера Бориса Шарварка, там вже вдень гурт артистів, «озброєних» гітарами, баянами, гулятимуть з піснями народними та часів війни. До них можна буде приєднатися, взяти активну участь. А о 18-й годині на Співочому полі розпочнеться велике театралізоване дійство. Кращі колективи України (хор ім. Верьовки, ансамбль Міністерства оборони...), виконавці (Дмитро Гнатюк, Василь Зінкевич, Раїса Кириченко) протягом чотирьох годин працюватимуть для ветеранів на сцені.

Для тих киян, які народились запізно, не воювали і Дмитром Гнатюком не цікавляться, міська влада влаштовує на майдані Незалежності великий концерт «Молодь проти війни». «Щоб і для молоді День Перемоги став повнокровним святом», — каже режисер концерту Валентин Козаченко.

На головній площі столиці звучатиме і ретро, і поп-, і рокмузика. Виконавці — Таїсія Повалій, Ірина Білик, Анатолій Матвійчук, інші — співатимуть не лише про війну, а й про мирні задоволення — кохання, квіти та зорі. Концерт розпочнеться о 17-й годині, а закінчиться (як і дійство на Співочому полі) о 22-й годині святковим салютом.

Анатолій МАРЦИНОВСЬКИЙ.

Київ.

Їдуть на парад

75 ветеранів Великої Вітчизняної війни відбули до Москви для участі в урочистостях, присвячених 50-річчю Великої Перемоги. Серед них п'ятдесят Героїв Радянського Союзу, десять повних кавалерів ордена Слави. Проводи відбулися в Київському військовому інституті зв'язку. Віце-прем'єр-міністр, міністр оборони України Валерій Шмаров вручив ветеранам ювілейні медалі «50 лет Победы в Великой Отечественной войне 1941 — 45 гг.».

Перед ветеранами виступили курсанти військових закладів, які продемонстрували свою бойову майстерність.

На знімку: *проводи ветеранів до Москви.*

Фото Валерія СОЛОВЙОВА.

Хто до Москви, хто до Варшави

Майор у відставці Микола Петрович Бульба з Бердичева знову, як і 50 років тому, має пройти на параді Перемоги по Красній площі в Москві. А інший майор у відставці — Валентин Миколайович Можухівський із Житомира їде зустрічати ювілей не на Схід, а на Захід. У чужих краях йому доводилося бути тільки під час війни. А це запросили до Польщі — на святкування 50-річчя Перемоги над фашизмом.

У 1944 році на тільки-но визволеній території Житомирщини відбулося переформування Війська Польського. Тисячі жителів області, поляків за національністю, написали тоді заяви про своє бажання служити в його рядах. Був серед них і молодий сільський учитель Валентин Можухівський. Ось так і став він підпоручиком, командиром взводу саперів. Його фронтова мужність відзначена польськими і радянськими нагородами.

Віднедавна він очолив Комітет ветеранів Війська Польського Житомирщини, який об'єднав понад 500 колишніх фронтовиків та фронтових вдів. Польські власті виділили кожному з них матеріальну допомогу. Перед ювілеєм Перемоги остання група з 20 чоловік одержала по півтора мільйона карбованців.

Олексій КАВУН.

Житомирська область.

У севастопольців — подвійне свято

Рівно за рік до Перемоги Севастополь було звільнено від фашистських загарбників. Тож 9 Травня на цій славній землі відзначається як подвійне свято.

Нинішнього року в місті-герої Севастополі планується проведення святкових торжеств за участю моряків Чорноморського флоту, Військово-Морських Сил України, Збройних Сил нашої держави.

Ветерани Великої Вітчизняної війни, військовослужбовці України і Росії зберуться на легендарній Сапун-горі, де точилися найбільш кровопролитні бої, покладуть до Меморіалу Слави квіти та вінки, візьмуть участь у святковому мітингу. З приємністю можна відзначити, що напередодні Дня Перемоги в закрите місто Севастополь ветерани війни зможуть прибути без перепусток.

Олександр ПІЛАТ.

Севастополь.

Кобзон співатиме на руїнах «вервольфу»

День Перемоги знаменитий співак вирішив провести у Вінниці. Разом з ним до обласного центру, поруч з яким у роки війни було споруджено ставку Гітлера «вервольф», приїде ще ряд популярних виконавців. Руїни «вервольфу» стануть сценою для великого концерту.

Віктор СКРИПНИК.

Вінниця.

Меморіал для заводчан

Меморіальний комплекс пам'яті 152 працівників- моторобудівників, які полягли на фронтах Великої Вітчизняної, спроектували і спорудили поруч із підприємством члени акціонерного товариства «Мотор- Січ».

Імена колишніх заводчан викарбувані на гранітних плитах. У центрі комплексу — металева стела, що символізує лопать турбіни авіаційного двигуна.

Володимир ДУПАК.

Запорізька область.

Це потрібно більше для нащадків

Перемога над фашизмом знецінення не знає і не повинна знати.

Таке враження залишають численні зустрічі та вшанування ветеранів. Вони нині з'їхалися на місця давніх боїв. Справді благородно вчинив колектив взуттєвої акціонерної фірми «Оріль»: з усіх куточків колишнього Союзу він запросив і взяв на себе всі витрати від перебування в місті ветеранів 228-ї стрілецької дивізії, участь якої у визволенні Дніпропетровська була вирішальна. Більше сорока сивих воїнів побувало й на тому плацдармі, який вони брали й утримували в жовтні 1943 року.

Микола НЕЧИПОРЕНКО.

Дніпропетровськ.

Обнялись дві долі

Незвичайна доля двох матерів — українки і росіянки — та їхніх синів надихнула черкаського художника Івана Гайдука на створення диптиха високої психологічної напруги. Дев'ятеро братів Степанових, уродженців Краснодарського краю, пішли у пекло Другої світової війни, і жоден з них не повернувся. Трьом з них присвоєно звання Героя Радянського Союзу за визволення Полтави, Кіровограда і Канева. Десятеро братів Лисенків з Черкащини, котрі билися з ворогом на фронтах України, Росії, Білорусі, Західної Європи, повернулися до рідної неньки живими-здоровими...

На картинах Івана Гайдука дві скорботні жінки, немов Богоматері, дивляться на своїх синів, живих і мертвих, і моляться про те, щоб ніколи не було війни...

Лідія ТИТАРЕНКО.

Черкаська область.

У номер

● *Москва*

Росія не має територіальних претензій до України й готова підтвердити це у договорі про дружбу

Росія не має територіальних претензій до України. «На переговорах про розподіл Чорноморського флоту ми виходимо із саме такого розуміння речей», — заявив в інтерв'ю «Інтерфаксу» посол РФ з особливих доручень у ранзі заступника міністра закордонних справ РФ Юрій Дубінін.

За його словами, Росія погодилась з пропозицією України включити в текст великого двостороннього договору про дружбу статтю, яка не лише декларує повагу до територіальної цілісності одне одного, але й підтверджує непорушність існуючих кордонів.

● *Київ*

Кредитні лінії відкрито

В результаті проведених переговорів ЕКСІМБАНК США оголосив, що він відкриває всі експортні кредитні лінії для України. Це означає, що Україна зможе закупити будь-які необхідні їй товари. Термін виплати кредитів від шести місяців до тридцяти років.

Як заявив виконуючий обов'язки міністра економіки Роман Шпек, «цей крок є ще одним підтвердженням готовності світового співтовариства, ділових кіл підтримати нову економічну політику України».

● *Одеса*

Американці порадують

Вчора фрегат Військово-морських сил США «Кауфман» увійшов до порту Одеса для погодження з українською стороною візиту сторожового корабля «Гетьман Сагайдачний» до США, який планується на червень.

Як повідомили у прес-службі Військово-морських сил України, у програмі візиту американських моряків — зустрічі з представниками командування ВМС України, керівництвом міста, Одеського військового округу, участь у святкуванні 50-річчя Перемоги й відвідання корабля мешканцями та гостями Одеси.

● *Ужгород*

Ветеранів зустрічає Прага

40 закарпатців — колишніх бійців першого Чехословацького армійського корпусу та червоноармійців — учасників боїв за визволення Праги виїхали до столиці сусідньої держави на святкування 50-річчя Перемоги у Другій світовій війні. Їх запрошено Центральним комітетом Союзу борців за свободу Чеської Республіки.

Спорт

«Злива» у ворота аутсайдерів

Чемпіонат країни з футболу. Вища ліга. 26-й тур. Карпати — Торпедо. 3:1. 4800. 1:0 Валенко, 17, 2:0 Василитчук, 19, 3:0 Бондарчук, 26, 3:1 Аваков, 57, з пенальті. **Кривбас — СК Миколаїв. 1:0.** 6000. Салімов, 87. **Прикарпаття — Кремінь. 2:1.** 7000. 0:1 І.Карпонай, 35, 1:1 І.Юрченко, 62, з пенальті, 2:1 Русак, 67. **Шахтар — Нива. 0:0.** 5000. **Таврія — Нива (Вінниця).**3:1. 1200. 1:0 Кривенок, 23, 2:0 Гайдаш, 49, 3:0 Антюхін, 67, 3:1 Зуєнко, 74. **Чорноморець — Волинь. 4:0.** 3000. 1:0 Гусейнов, 31, 2:0 Гусейнов, 35, 3:0 Сак, 54, 4:0 Кардаш, 78. **Дніпро — Темп. 2:0.** 4000. 1:0 Скрипник, 8, з пенальті, 2:0 Паляниця, 13. **Динамо — Верес. 7:0.** 2000. 1:0 Калитвинцев, 3, 2:0 Леоненко, 40, 3:0 Ващук, 44, 4:0 Шкапенко, 45, 5:0 Шкапенко, 69, 6:0 Лужний, 71, 7:0 Леоненко, 80. **Металург — Заря-МАЛС. 5:0**. 3000. 1:0 Пацхверія, 1, 2:0 Пацхверія, 10, 3:0 Полтавець, 23, 4:0 Ванін, 45, з пенальті, 5:0 Липинський, 65.

«Відпустивши» в чемпіони київське «Динамо», трійця інших ґрандів повела боротьбу за «срібло», яке дозволить взяти участь у розиграші Кубка УЕФА. І якщо «Шахтар» несподівано почав губити очки, то «Чорноморець» і «Дніпро» помітно додали і в організації гри, і в результативності.

Якщо вже мова зайшла про результативність, то варто зазначити, що цей тур був рекордний у нинішньому чемпіонаті. Травнева злива голів вилилася у ворота аутсайдерів «Вереса», «Волині» та «Зорі-МАЛС». Цікаво, що Леоненко, Гусейнов та Пацхверія двічі вражали ворота. Тепер Леоненко очолює список бомбардирів з 17 м'ячами.

Варто відзначити також появу на тренерських містках команд-аутсайдерів нових осіб. Шепетівський «Темп», основу якого становлять грузинські легіонери, очолив відомий футболіст Реваз Дзодзуашвілі. Президент клубу Джумбер Нішніанідзе покладає на колишнього захисника збірної СРСР і тбіліського «Динамо» великі надії. «Верес» на матчі чемпіонату виводить Орест Баль. Щоправда, він поки що виконує обов'язки головного тренера. Добре відомий і новий наставник «Зорі» Олександр Журавльов, а киянина Сергія Морозова, який керує тренувальним процесом у вінницькій «Ниві», уболівальники, мабуть, пам'ятають з виступів за ЦСКА (Москва).

Про становище лідерів. У «Динамо» — 61 очко, «Чорноморця» — 55, «Шахтаря» та «Дніпра» — по 51, «Таврії» — 45.

Ярослав СЕРГІЄНКО.

Сумне повідомлення надійшло з телерадіокомпанії України. На 34-му році життя помер відомий коментатор Сергій Лифар. Усі спортивні журналісти любили й поважали Сергія за інтелігентність, скромність та професіоналізм. Ми глибоко сумуємо з приводу передчасної смерті нашого колеги і висловлюємо щире співчуття його родині.

Візит тижня

Вступ до РЄ можна порівняти з одруженням

(Початок на 1-й стор.)

«Вступ України до Ради Європи змінює саму концепцію політичної будови континенту», — підкреслив він. Пан Мартінес повідомив, що доповідачі від Парламентської Асамблеї повернулись з України з оптимістичними поглядами на її перспективи.

Пан Мартінес зауважив, що сумніви щодо реальності демократичних зрушень в Україні поєднуються із загальним розумінням європейців особливого статусу України для Європи. Сам же президент Парламентської Асамблеї вважає, що країна з такою складною і суперечливою історією як Україна, не може за лічені роки перетворитися на взірець демократії. І для України, і для Ради Європи важливо вибрати генеральний напрямок просування держави до демократії та на цьому визначити момент, з якого процес стає незворотним. І в цьому пункті Рада Європи може приймати рішення, підсумував Мігель Ангель Мартінес.

Глава української делегації Борис Олійник назвав цю зустріч визначальним моментом на марафоні просування України до Ради Європи. Він висловив сподівання, що чергові кримські події не завадять подальшому прогресові стосунків України з Радою Європи, що Україна чітко виконуватиме правила, властиві правовій демократичній державі. І врешті отримає не лише формальне визначення як незалежної держави, а й повагу і сприяння з боку елітарних міжнародних організацій, від чого залежатиме подальший політичний та економічний поступ країни в міжнародному середовищі.

«Рада Європи нині перебуває на роздоріжжі», — заявив у розмові з українськими журналістами в Страсбурзі президент Парламентської Асамблеї цієї організації Мігель Анхель Мартінес. «Ідеться насамперед про визначення місця і ролі РЄ серед інших європейських структур, перетворення її на ефективний інструмент утвердження демократії, прав людини та верховенства закону на європейському континенті», — підкреслив він. «Рада Європи є одним з важливих інструментів побудови об'єднаної Європи. Нині існує ціла низка різних європейських структур, що доповнюють одна одну, виконуючи свої специфічні завдання. Рада Європи має на меті остаточно визначити політичну карту нашого континенту, що сформувалася в результаті тривалих і часом трагічних процесів. Україна у цьому відношенні об'єктивно належить до Європи», — зазначив М. Мартінес.

«Україна для мене, — наголосив М. Мартінес, — це передусім — велика держава. Це — мільйони жінок і чоловіків, котрі прагнуть жити в Європі, жити за європейськими стандартами. Я особисто як громадянин країни, яка донедавна жила в умовах тоталітарного режиму, дуже добре розумію таке прагнення, бо воно означає свободу, добробут, стабільність». На думку президента Парламентської Асамблеї, Рада Європи може допомогти створити умови, коли мільйони українців жили б за такими принципами. «Якщо Україна приєднається до родини європейських народів, виграє від цього і Рада Європи, — підкреслив М. Мартінес. — Вона стане більшою, багатшою, зросте її значення, найважливішою стане роль, яку вона відіграватиме. Вступ до РЄ можна порівняти з одруженням. Якщо ви берете шлюб з сильною, впливовою нареченою, ваша сім'я від цього тільки зміцниться та збагатиться». При цьому, однак, президент ПА РЄ зауважив, що одруження — процес складний і занадто важливий, щоб робити його поспіхом. Обидві сторони повинні діяти обачливо і розважливо, аби цей шлюб був успішним і взаємовигідним.

Новинка тижня

Ювілейна монета

Національний банк України з 7 травня випускає в обіг монету номінальною вартістю 200000 українських карбованців, присвячену 50-річчю Перемоги (художник О. Івахненко).

Монета виготовлена з мідно-нікелевого сплаву якості «пруфлайк» білого кольору, діаметр 33 мм, товщина по краю 2,3 мм, вага 14,35 грамів. На аверсі — зображення малого Державного герба України, на реверсі — ансамбль Софіївського майдану в Києві.

Монета обов'язкова до приймання для всіх видів платежів.

Прес-служба Національного банку України.

Заява тижня

Коней на переправі не міняють. А віслюків?

Йдеться про переправу між однією суспільною формацією й іншою, яка перетинає майже всі держави колишнього Союзу. А верхи, звісно, сидить той, хто сьогодні з енергоносіями.

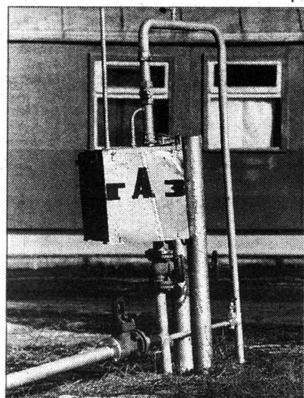
Це, наприклад, Російська Федерація, звідки в Україну надходить більш як 70 відсотків природного газу. З огляду на політичні курси та економічні умови обох країн це означає, що встановлений віднедавна статус- кво у зовнішньоекономічному співробітництві не зміниться протягом найближчих років. Тобто за природний газ, як, зрештою, за будь-який критичний імпорт, Україна мусить сплачувати завчасу. А якщо сплачуватиме вряди-годи, то борг за природний газ перед Російською Федерацією загрожує сягнути до кінця року 2,5 мільярда доларів США.

За словами голови корпорації «Укргаз» Михайла Мацялка, українські споживачі, зокрема промислові підприємства та бюджетні організації, завинили на сьогодні його організації близько 135 трильйонів карбованців. Це зайвий раз підтверджує давній висновок спостерігачів — неплатоспроможність держави є наслідком спотвореного ціноутворення на енергоносії в Україні. Тільки один приклад. До лютого цього року окрема сім'я сплачувала лише 5 відсотків вартості газу. За тисячу кубометрів, придбаних у Росії за 80 доларів, — 3,4 долара, або 380 тисяч карбованців. І споживали при цьому більш як 19 мільярдів кубометрів, а могли й більше, оскільки різницю у вартості покривали все одно бюджетні дотації. З 1 лютого ціна на природний газ зросла у 9,5 раза для населення. За курсу 1$ 125 тисяч карбованців —це становить 29 доларів США за тисячу кубометрів. Тобто різниця в цінах, як і раніше, дотується коштом державного бюджету. Меншою мірою, але дотується.

І не тільки в житлово-комунальному господарстві країни, а й деяких секторах народного господарства. Не напрямки, звісно, а через надання пільгових кредитів, які не повертаються. Зважаючи на те, що кількість промислових підприємств і бюджетних організацій, які недбало ставляться до своїх навіть надміру ліберальних зобов'язань вже перевищує 9 тисяч, спадає на думку, що на переправі не міняють як коней, так і... віслюків.

Але на цьому тижні з'ясувалося, що міняють. Кабінет міністрів обнародував Звернення до керівників підприємств і організацій, населення, усіх споживачів природного газу, в якому недвозначно дав зрозуміти: крім встановлення жорсткого контролю за використання газу, безумовного припинення його постачання боржникам... не виключаються й такі заходи, як відключення подачі газу для населення на весь літній період, від чого потерпатимуть передусім споживачі сільської місцевості. А головне — найбільш невиправні боржники будуть закликані до відповідальності.

Сергій ВЛАД.

Опитування тижня

Кияни чекають на Клінтона

Напередодні очікуваного візиту в Україну Президента США Б.Клінтона центр «Демократичні ініціативи» провів експрес-опитування киян з питань, що стосуються як ставлення до американського лідера, так і відносин України і США загалом.

Загалом обізнаність киян із майбутнім візитом Клінтона виявилася дуже велика: більшість опитаних — 69% знають про його приїзд, 26% — ні, а не цікавить ця подія лише 5% опитаних.

Такий неабиякий інтерес можна пояснити, поглянувши на цифри, що ілюструють, якого значення кияни надають взаєминам США і України: 44% вважають їх за найважливіші, 42% — за важливі, хоч і не в першу чергу, і лише 12% опитаних не надають їм ваги.

Слід сказати, що кияни дещо критично висловилися з деяких аспектів розвитку україно-американських відносин.

Так, лише 13% опитаних відповіли, що взаємини США й України складаються справедливо, тоді як більшість — 53% — вважає, що ні, бо США явно віддають перевагу Росії. Щоправда, можна вважати, що традиція вбачати у США ворога остаточно подолана: за агресивну державу, яка становить небезпеку для України, її вважає лише 8 %, здебільшого люди літнього віку. Але й дружню державу, яка прагне допомогти нам подолати кризу, вбачають у США лише 29%. Основний варіант відповіді: «США не становлять загрози для України, бо наша країна їм байдужа» —так вважають 43% опитаних.

Прес-служба «ДІ»

Українська армія: втрати неминучі

Прогноз

СХОЖЕ, для сучасних полководців крилате суворовське «не числом, а вмінням» найближчим часом стане керівництвом до дії. За словами начальника управління з будівництва та розвитку Збройних Сил України генерал-майора Дмитра Уманця, до кінця 1995 року армію має бути скорочено до 450 000 чоловік.

1991 рік, який ознаменувався розвалом Союзу, став відправним у створенні вітчизняних збройних сил. Чисельність збудованої на пострадянській інфраструктурі армії становила 726 000 військовослужбовців. Уже тоді постало питання: чи зможе прогодувати молода держава таку кількість захисників Батьківщини. Виявилось — ні. Та й ні до чого. Аби втриматись на плаву, не захлинутися у хвилях економічної кризи, державі доводиться позбуватися непотрібного баласту. Таким на сьогодні є армія. До того ж епоха брязкання зброєю давно канула в Лету.

Кількісний склад Збройних Сил України перебуває також у безпосередньому зв'язку з теплотою клімату на міжнародному фронті. За словами Дмитра Уманця, за сприятливого збігу обставин можливе скорочення армійських лав до 400 000 чоловік. Якщо ж керуватися зарубіжною практикою, то оптимальний варіант для збройних сил — 0,5—0,8 відсотка від населення держави.

Наприкінці травня — на початку червня на стіл Президента має лягти пакет документів — програма будівництва й розвитку збройних сил до 2010 року. Армія зазнає суттєвого скорочення. Але частково розв'язавши одні проблеми, держава неминуче зіткнеться з низкою нових — як, приміром, соціально адаптувати людину з рушницею, котра все життя тримала в руках меч і змушена раптом змінити його на рало.

Валерій ДРУЖЕНКО.

Фото Сергія ВОРОНІНА.

Міст тижня

ТРЕТІЙ — ЗАЙВИЙ?

Україну і Молдову з'єднала ще одна водна переправа: на південній околиці Могилева-Подільського введено в дію новий автомобільний міст. Мабуть, ніде в жодному іншому місці береги Дністра так міцно не взялися за руки, як тут: три мости (один з них залізничний) у межах одного міста. Втім, основний потік транспорту, як і раніше, «пливе» за старим маршрутом — через міст «Дружба», що в центрі міста. Нова ж споруда (до речі, її будівництво фінансувала Молдова, затративши майже три мільйони доларів) поки що залишається без роботи.

Неспроста представники сусідньої держави — міністр автотранспорту, заступник міністра фінансів та міністр митного департаменту, які взяли участь у торжествах, недвозначно натякали господарям в особі голови міськвиконкому та двох його заступників на боржок, що й досі залишається за нами.

Історія з цією водною переправою тягнеться ще з середини 70-х. Тоді у коридорах влади Києва і Кишинева була затверджена угода, згідно з якою Молдова брала на себе зобов'язання перекинути міст, а українська сторона — «прив'язати» до нього нову автомобільну дорогу. Траса не тільки відводила б транспорт за місто (із введенням кордону й митного поста автомобільні пробки на його вулицях стали звичним явищем). Вигоду з цього мали б і молдавани: для них скорочувалася відстань до щебеневого кар'єру, розташованого в селі Коси сусіднього Чернівецького району. Великовагові автомобілі, завантажившись у кар'єрі, переданому Молдові в оренду, вирушають у напрямку Могилева-Подільського, прямуючи через усе місто. Крім того, тривожить і стара водна переправа. Спеціалісти давно звітують: міст «Дружба» (споруджений він ще на початку 60-х) терміново потребує капітального ремонту. Тож нова автомобільна переправа, подарована Молдовою, без роботи, як бачимо, не залишиться.

А щодо об'їзної дороги, то хоч її довжина і незначна, близько тридцяти кілометрів, та навряд чи скоро вона буде споруджена. Головна причина, звичайно ж, не в складності рельєфу. Біда в іншому — наших злиднях. Як повідомили у міськвиконкомі, принаймні найближчим часом держава навряд чи виділить на це кошти.

Віктор СКРИПНИК.
Вінницька область.

ШОУ ПІД ЧОРНОБИЛЕМ,

про яке так довго говорили і сперечалися, відбулося

Концерт тижня

НЕВІДОМО, чи влаштовують атомні станції десь у світі фестивалі. Найпевніше, ні. І коли так, то Чорнобильська АЕС, яка є «організатором» найбільшої в історії мирного атома аварії, випередила решту атомників планети ще в одному: організації гучного, розкішного, дорогого шоу — саме таким став фестиваль «Україна. Весна. Славутич».

1 травня, в час, коли десь в інших містах свідомі трудящі демонстрували свою солідарність, славутівчани спокійно попивали в центрі міста пиво, їли шашлики, розглядали величезну шикарну сцену і чекали концерту. Шоу мало розпочатися о 8-й годині вечора.

О четвертій годині торгівля припинила продаж спиртних напоїв — за розпорядженням міської влади. Саме в цей час у сірому небі з'явився біло-синій вертоліт Мі-8; зробивши коло, він приземлився на міському стадіоні. У вертольоті сиділа Патрісія Каас...

Несподіваний приліт французької «зірки» так сильно вплинув на славутівчан, що здавалося: дано сигнал тривоги. Енергетики покинули пиво, «колу» та шашлики і побігли до стадіону. Помчав до Каас і мер міста Володимир Удовиченко — з великим оберемком червоних троянд. Інших мешканців близько до парижанки не пустив ЗМОП. Після хвилин десяти біганини, метушні та різних малозрозумілих маневрів охорони Патрісія постала перед очі місцевих шанувальників французької пісні.

На відміну від зображеної на плакатах, справжня Каас виявилася фарбованою блондинкою в чорних окулярах і довгій вузькій спідниці. На ногах мала великі черевики військового зразка, котрі викликали у присутніх щире здивування. 'Зірка' помахала славутівчанам ручкою, сіла в блакитний «Форд» і відбула в невідомому напрямкові.

Тим часом українські учасники концерту (Ірина Шинкарук, Олександр Пономарьов, Таїсія Повалій, «Табула Раса») забавлялися прес-конференціями.

Вони були млявими і особливої цікавості у журналістів не викликали. Всі чекали шоу.

І от звільнилося від хмар небо. Звечоріло. Десь недалеко мирно працювала Чорнобильська атомна електростанція. Центральну площу Славутича заповнили її працівники, на дахи навколишніх будинків повидиралися міліціонери. Розпочався концерт.

Першими відпрацювали українські співаки. Співали вони гарно. Навіть шкода, що через якісь (за всієї поваги до солідної фірми «Зінтеко») недоробки зі звуком пісні було дуже погано чути. Так, що часом музику, яка лунала із великої гори динаміків, легко глушив гомін багатотисячного натовпу. Інколи звук ставав нормальним, потім знову гіршав. Глядачі від того нудьгували і запланованого організаторами задоволення не отримували.

Каас виступила, хоч як дивно, не останньою. Мабуть, кудись поспішала. Їй також не пощастило зі звуком, і половина першої пісні нагадувала німе кіно: було зрозуміло, що Патрісія співає, але що саме — збагнути було нелегко. Згодом динаміки запрацювали. Одинока співачка (виступала без танцюристів та музикантів) проспівала свої «хіти», «завела» публіку, роздала багато повітряних цілунків. Потім сказала «мерсі боку» і пішла. Хвилин за п'ятнадцять Мі-8 злетів у чорне зоряне небо, а шоу гідно завершив Валерій Леонтьєв із своїми довгоногими танцюристками.

... О першій годині ночі над Славутичем розсипалися різнокольорні зірки святкового салюту. Щасливі славутівчани дивилися в небо і раділи. Потім пішли додому, залишивши на площі порожні пляшки, банки з-під пива та зім'яті пластикові склянки...

Анатолій МАРЦИНОВСЬКИЙ.

На знімку: французька Патрісія й українська Таїсія.

Фото Анатолія БОВТА.

Гумор тижня

«ЖЕК-АКАДЕМІЯ»

ВИРІШИЛИ в нашому ЖЕКу остаточну перебудову, а заодно й реформи вчинити. Лишень з'ясувалося, що з науковим потенціалом дещо сутужно. Тоді на загальних зборах двірник Петько (йому хоч і багато за пенсійний вік, проте семирічку ще до війни закінчив і людина грамотна) запропонував заснувати ЖЕК-академію. Всі ми, у такий спосіб, станемо академіками й науково-теоретичне обгрунтування заміни прокладки водозабірного крана миттю сягне міжнародного рівня.

Петькова пропозиція народові сподобалася. Вирішили не тягти Сірка за хвіст і тут-таки створити академію. А що тут неправильного? Адже утворюються університети-академії, окремішні академії в окремішніх університетах... І коли вчора у когось не було навіть ученого ступеня, то сьогодні, ставши членом чергової академії, він тут-таки пойменовується академіком. Звучить! Бальзам на вимучену науковою працею душу. Визнання, слава.

Ви лишень поміркуйте! Приходжу я до вас додому. Відрекомендовуюсь: академік Грицько (мене звати Грицько), прийшов чистити, пардон, унітаз. Це ж солідно! Рівень! Часто вам удома академік чистить, пардон, унітаз? Отож бо й воно. Це ж варто побачити! Я весь у білому, інструмент виблискує... Швидко, якісно провиджу профілактичний огляд, налагодження і випробування агрегата, ввічливо кажу господарці «будь ласка» і не беру на чай. То, як?

А які задоволені будуть мешканці! Коли раніше якогось електрика тиждень чекати доводилося, то тепер він сам миттю з'явиться, на високому науковому рівні здійснить ремонт, поцікавиться актуальними проблемами і, якщо у мешканця є час і бажання, за чашкою горілки (даруйте, кави) може погомоніти про глобальні завдання фундаментальної науки в галузі периферійних мандрівних струмів, що виникають внаслідок нестикувального встановлення гнізда двоконтактної розетки.

Одне слово, всі аргументи були за ЖЕК-академію.

Ухваливши постанову про заснування нового науково-виробничого об'єднання, ми вирішили обрати Петька почесним академіком. Тепер він працюватиме лише по парних числах, а по непарних нехай рибалить. Це данина поваги й визнання його заслуг у справі розвитку фундаментальних основ каналізаційної науки.

Академік ГРИЦЬКО.

ДО СВОЇХ — НА ВОРОЖИХ КРИЛАХ

Незвичайний випадок стався на кіровоградському аеродромі у вересні 1942 року. Із колони полонених, що поверталася до концтабору на обід, вискочив юнак, кинувся у кабіну «Мессершмітта», що стояв з працюючими моторами, і помчав на злітну смугу. Піднятися з першого разу не вдалося, а з другого літак стрілою пішов у небо. Однак прощатися з аеродромом пілот не поспішав: винищувач був з повним боєкомплектом. Тож, розвернувшись, він завдав удару по бензосховищу, яке миттю запалало, а потім почав поливати вогнем літаки на аеродромі. І лише потім узяв курс на Знам'янку. Що сталося потім з героєм — невідомо.

Ми всі знаємо про подвиг мордвина старшого лейтенанта Михайла Дев'ятаєва, який разом з групою військовополонених у січні 1945-го підняв фашистський бомбардувальник «Хейнкель-111» з острова Уседом і через дві години посадив його у розташуванні радянських військ. І майже нічого — про українця Петра Вересоцького, який за два з чимось роки до цього не лише захопив фашистського винищувача, а й завдав потужного удару по ворогові. Не дивно, що після цього фашисти направляли усіх військовополонених до страшного концтабору під Уманню, що іменувався в народі «уманська яма».

Цю історію розповів старший референт обласної організації «Просвіта» Віктор Кудінов. А почув її від свого вітчима Дмитра Польського, який в 1942 р. потрапив у полон і працював поруч з Петром Вересоцьким на аеродромі. Після його публікації у місцевій пресі надійшла звістка з Бобринця від вчителя-пенсіонера Григорія Семеська, який розповів про обставини полону нашого аса.

8-го чи 9-го вересня 1941 року у небі над містом з'явився літак і потрапив під вогонь фашистських зеніток. Машину підбили, а пілот змушений був викинутися з парашутом поблизу села Булгаково (нині Піщане). Гітлерівці його оточили, але він сховався у скелястих берегах річки Сугоклеї і почав відстрілюватися. Коли закінчилися патрони, а самого було поранено, ворогам вдалося його захопити. Як не дивно, але не пристрелили, а відправили в госпіталь № 45, де лежали важкопоранені полонені. Там юнакові, очевидно, вдалося приховати, що він льотчик, записатися піхотинцем, що й дозволило потрапити потім на аеродром.

У цьому госпіталі він лежав поруч із нині вже покійним Йосипом Бєлінським з Кам'янця-Подільського. А доглядала їх вісімнадцятирічна санітарка Любов Скороход (Ланчуковська). Вона розповідала: «Пілотові на той час було років 20—22. Чорнявий, симпатичний, середнього зросту, худорлявий. Був дуже енергійний, жвавий, подобався дівчатам, добре говорив українською мовою. Після одужання німці відвезли його в Кіровоград».

Дівчата із Бобринця не забували сміливого аса. Не раз і не два добиралися до Кіровограда, передавали харчі, одежу. А останнього разу — не застали. Дізналися, що утік до своїх на фашистському літаку. Ніхто не знає: долетів чи збили? Правда, покійний Бєлінський радив Семеську пошукати сліди Вересоцького на Черкащині, начебто він звідти родом.

Але досі пошуки не увінчалися успіхом. Кіровоградці власними силами вирішили увічнити пам'ять героя. До дня Перемоги на місці подвигу стане пам'ятний знак — триметровий гранітний обеліск, увінчаний макетом літака, що символізує святий хрест. Під ними барельєф пілота, а нижче напис: «На цьому аеродромі восени 1942 року полонений льотчик, український патріот Петро Вересоцький звершив подвиг: захопив фашистський винищувач, обстріляв бензосховище та ворожі літаки і полетів назустріч фронту. Вічна слава герою». Допоможуть увічнити пам'ять обласна організація «Просвіти», керівництво Кіровоградського об'єднаного авіазагону, акціонерне товариство «Кіровоградграніт», АТ «Ремонтно-механічний завод ім. Таратути». А може, й ще хтось інший, хто набравши номер 8-0522-22-55-00, захоче зробити внесок на пам'ятний знак льотчику Вересоцькому. Можливо, знайдуться друзі чи знайомі героя, які розкажуть про його подальшу долю. Адже подвиг, ним здійснений — унікальний, не тільки в нашій, а й у світовій історії. І Україні є за що гордитися своїми синами-захисниками.

Микола ВОЛОК.

Кіровоград.

Сенсації пошуку Драгунова

На Чернігівщині понад 1200 місць поховань воїнів, підпільників, партизанів, які загинули у 1941—1943 роках. Довгий час, на жаль, більшість братських могил була «безіменною». Адже після швидкого наступу воїнів-визволителів, запеклих боїв про обеліски лише мріялося. А коли пізніше до них дійшла черга — втратились списки загиблих... І ось, через 50 років після війни, ця кричуща несправедливість усунута колишнім фронтовиком, кавалером чотирьох бойових орденів Володимиром Денисовичем Драгуновим. Понад 30 років ветеран, працюючи без вихідних (!) з 7 ранку до 19 години вечора, в архівах, облвійськкоматі «розшифрував» безіменні поховання. Щойно у Чернігові побачила світ по-справжньому титанічна праця дослідника-ентузіаста — 5 книг його пошуку під загальною назвою «Їх пам'ятає Чернігівщина». Наш кореспондент взяв інтерв'ю у автора.

— Моя розвідка зафіксувала імена, прізвища 20468 загиблих у роки війни на Придесенні, — розповідає Володимир Денисович. — Тут дати народження, смерті загиблих. Їхні військові звання, номери військових частин, де вони служили, а також вказано місце поховання. Все це, на перший погляд, сухі рядки прізвищ, дат, цифр. Але для тисяч синів і дочок, братів та сестер, матерів — це ж перша звістка про могили найближчих рідних. До цього вони не знали, де поховання батька чи брата. Недавно я розшукав могилу Героя Радянського Союзу чеченця Ховаджи Магомет-Мирзоєва. Приїздив син, була хвилююча зустріч...

— Як вам вдалося відшукати стільки імен?

— Пошук я розпочав з детального обліку військових підрозділів, з'єднань, фронтів, які відступали, а потім визволяли наш край. Я з'ясував протягом трьох років роботи в архівах, Придесенням пройшло з боями понад 1000 військових частин! Знаючи їх назви, номери, я почав в спецсховищах військової звітності Москви, Подольська, Санкт-Петербурга досліджувати їх книги втрат під час бойових дій. Вивчав й інші документи, повідомлення. Адже, наприклад, даних про втрати солдатів, які відступали, залишилося дуже мало. Так поступово рік за роком зростав банк даних про похованих в братських могилах. Навіть після виходу у світ 5 книг з'ясував ще прізвища 100 загиблих.

— У Чернігові живе ветеран-розвідник, ім'я якого висічено на одному з обелісків Одещини. Чи зіткнулися у своєму пошуку і ви з подібним?

— Знаєте, це дуже типова ситуація. У Киянці, наприклад, на обеліску було прізвище одного узбека. Я вів тоді листування з узбецькими пошуковцями і з'ясував, що він живий! Поїхав на зустріч з ним. Однак відчув, воскреслий з мертвих не дуже зрадів моєму приїзду, не міг нічого конкретного пригадати. Це мене насторожило. Пізніше з'ясувалося, що цей узбек добровільно здався фашистам і служив у них у спеціальному батальйоні.

До речі, за даними Міністерства оборони СРСР, пропали безвісти, загинули 468 вихідців з Бахмацького району, 365 — з Бобровицького, 421 — з Коропського, 302 — з Менського... А насправді ці люди виявилися живими. Деякі з них проживають навіть у Канаді.

— Чому ж так вийшло?

— Важко сказати. Кожен випадок потребує окремого розслідування. Людина, скажімо, потрапляла в госпіталь, а її вважали вбитою. Сім'ї окремих фронтовиків отримували по три похоронки! Але, звичайно, згадані дані свідчать і про те, що окремі військовослужбовці у такий спосіб уникали участі у війні. Та це вже не мій об'єкт дослідження.

— Які ще несподіванки відкрилися вам у результаті пошуку?

— Я зробив висновок, що чернігівці в основному полягли при визволенні Білорусі. Бентежить і таке: Чернігівщина, як відомо, вже увійшла в історію як край партизанської слави. Але як численні партизанські загони допустили, що на їх території від рук фашистів загинули при наступі понад 20 тисяч радянських солдатів? Партизанські ж втрати у той момент були мінімальними, а під час окупації — трохи більше 500 чоловік.

Ще одна важлива деталь. Офіційно вважається, що у нас під час війни було закатовано 128 тисяч людей. Але я, працюючи з архівними документами, нарахував їх лише десь 30 тисяч.

— Можливо, у вищу цифру увійшли загиблі на фронті?

— Цього не знаю.

— Певний час старалися ж приховати наші втрати.

— Не знаю, чи це дійсно було так, але у 60-х роках мене, офіцера-відставника, який зайнявся пошуком загиблих, сприймали настороженно, недоброзичливо, чинили всілякі бюрократичні перепони, намагалися заборонити пошукову діяльність. У 1966 році надійшла команда згори у райвійськкомати: спалити всі картки з повними даними про загиблих! А там же й адреси рідних були, інша інформація. Не відомо, де поділися й призовні документи 1941 року. Хоча все це, можливо, свідчення й іншого порядку: байдужості, недалекоглядності... Скільки нервів у мене втрачено, аби відповідні службові особи взяли на облік і організували впорядкування понад 500 фронтових поховань, які вже заросли бур'яном.

— Чи продовжите після святкування Дня Перемоги свої розшуки?

— Поки живу — цим і займатимусь. Зараз з однодумцями формую «Книгу Пам'яті». Тут багато роботи. Ми постараємося всіх загиблих чернігівців увіковічнити у цій праці.

— Щасти вам у цій нелегкій, але почесній роботі. З святом вас! Добра і світла у ветеранському житті!

Інтерв'ю взяв
Сергій ПАВЛЕНКО.

Чернігів.

Спасибі вам, добрі люди!

Під час оборони Києва поблизу Борисполя, у селі Мала Олександрівка, загинули мій батько — лейтенант Яків Степанченко, родом із села Медвин Богуславського району Київської області, та рядовий Афанасій Федорченко з Білорічиці Прилуцького району, що на Чернігівщині. Їх поховали в одній могилі на місці загибелі жителі, учасники Великої Вітчизняної війни 1941—1945 рр. Антоненко Ганна Олександрівна та Пінчук Яків Федорович. Ось уже понад піввіку вони дбайливо доглядають могилу бойових побратимів.

Цих чуйних і дорогих мені людей щиро поздоровляю з 50-річчям Перемоги над фашизмом, бажаю їм здоров'я, щастя і чистого неба. Спасибі вам, добрі люди!

Іван СТЕПАНЧЕНКО.

Київська область.

На знімку: Ганна Антоненко, Яків Пінчук та його сестра Олександра біля солдатської могили.

Непридумані символи

Придивіться до цього фото. Це не «лабораторна творчість», знімок зроблено з натури в селі Вербівці Заставнівського району на Буковині. В пору гніздування цей лелека постійно сидить на руці скульптурного зображення Матері-батьківщини. Його гніздо — поруч з пам'ятником, тож він навідується сюди — пересвідчитись, що нічого не загрожує лелечиці. Птахи часто роблять так, пояснення просте, їм треба сидіти десь на підвищенні — заради власної безпеки.

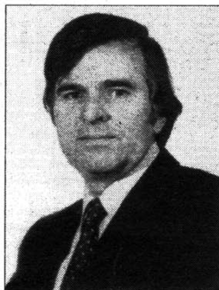
Але річ не в тім. Заберіть птаха з цього фото — і весь пам'ятник втратить символічне звучання. Між іншим, птахи не раз отак «підказували образ»: Расулові Гамзатову — підказали знаменитих «Журавлів», Богданові Лепкому — «Чуєш, брате мій...» А могилу чернівецького поета Степана Будного увінчує надгробок — поет сидить, обнявшись з журавлем.

Коли проїжджаю Колінківцями — селом у Хотинському районі, неодмінно повертаю голову в бік центрального майдану, де височить пам'ятник полеглим землякам. Прямо на шпилі обеліска — мирне лелече гніздо...

Василь БАБУХ.

Фото автора.

П. ТОЛОЧКО: «ЗІШТОВХНУЛИСЯ МИ НЕ НА РІВНІ ІВАНА Й ГАНСА, А НА РІВНІ ГІТЛЕРА І СТАЛІНА »

КОЖНА ПОДІЯ людського життя, а тим більше трагічна, спричиняє різне ставлення до неї: об'єктивне, суб'єктивне, упереджене, нейтральне... Війна — архітрагічна подія. Учасники її емоційно сприймають все, що пов'язано з нею, а їхні потомки — намагаються дати власну оцінку, зрозуміти джерела трагедії... Пропонуємо вам, шановні читачі, розмову з професіональним істориком, дослідником, який у своїх судженнях опирається лише на незаперечні аргументи, факти й документи... Петро Толочко — академік, віце-президент НАН України.

Кор.: Петре Петровичу, я знаю, що ви спеціаліст з давньої історії України, разом з тим саме з вами я хочу поговорити про другу світову війну, участь в ній України, про наші втрати і, хоч це, можливо, і парадоксально звучить, про наші здобутки в ці складні роки. Чому саме з вами? Тому, що хочеться почути не тільки вузькофаховий аналіз, а й певні узагальнення і суто людське сприйняття уроків нашої історії.

П. Толочко (далі — П. Т.): Що ж, спробуємо. Найперше, я відразу скажу, що підтримую ту назву другої світової війни, яка була в нас узвичаєна, — Велика Вітчизняна війна. Зрозуміло, що вона завдала нам незліченних збитків. У людському вимірі — спеціалісти вважають, що загинуло близько 6 мільйонів чоловік на фронті. В економічному — розгром нашої індустріальної бази. Відбувалося нищення інтелектуального потенціалу — були розграбовані музеї, інститути, вивезені бібліотеки, мистецькі колекції. Одне слово, втрати були колосальні.

Що ж до здобутків... Саме в цей період по закінченні війни відбулося возз'єднання українських земель в одній державі. Хоч би що сьогодні говорили, хоч би як ми відмежовувалися від минулого, але факт залишається фактом — в результаті цих подій Україна зібрала свої землі в одне ціле.

Кор.: Не всі!

П. Т.: Це питання спірне. У своїй основі українські землі були зібрані. Інший факт — Україна стала однією з країн — засновниць ООН. Щоправда, тут була певна невідповідність між реальним становищем України в Радянському Союзі і формальним. Не було справжнього суверенітету, взагалі ніякого суверенітету. Але на міжнародній арені ми стали однією з тих держав, що заснували таку високоповажну організацію.

И оці два результати — збирання земель і членство в ООН — нині зіграли значну роль у розбудові незалежної України. Після розвалу Радянського Союзу ми вичленилися з нього як конкретна держава, з конкретною територією і кордонами.

Кор.: З «де-юре» стали «де-факто».

П. Т.: Так, Україні не треба було, як іншим, вступати в ООН. Але негативних наслідків, ясно, було в цей період більше.

Кор.: Петре Петровичу, а якщо торкнутися проблеми психологічного сприйняття один одного двома народами — німецьким і, скажемо так, — руським (українським, російським, білоруським). Колись німецький романтик Йоган Гердер пророкував Україні блискуче майбутнє, мовляв, вона стане новою Елладою в Європі. Німецько-руські інтелектуальні контакти завжди були активні і разом з тим у XX столітті ми вели дві війни і обиді — з Німеччиною...

П. Т.: За життя я мав немало контактів з німцями. Бував на археологічних розкопках в тодішній ФРН і тепер не пориваю спілкування з колегами. От у нас нині полюбляють повторювати, що Україну ніхто в світі не знає. Це не так. У розмовах з німцями вони завжди демонстрували добре знання України. Розповідали, що воювали в Україні, що в полон взяли, наприклад, під Вінницею і так далі. Але вони й розуміли, що Україна — частина Радянського Союзу. І сьогодні в них є розуміння українських проблем.

Що ж до протистояння народів, то в мене склалося враження, що його не було. Ні тоді, ні тепер. Колишні військовополонені часто з вдячністю розповідали, що хоч би як було тяжко українцям, але вони намагалися ділитися з ними останнім хлібом, не давали вмерти голодною смертю. Тому я не будував би концепцію такого протистояння народів. Протистояння було на рівні правлячих еліт. Бо зіштовхнулися ми не на рівні Івана й Ганса, правда ж? А на рівні Гітлера й Сталіна. Я думаю, що це гріх не народів, а політичних еліт.

Кор.: Нині з'явилося багато нових видань, досліджень, які допомагають побачити минуле з різних точок зору, з різних боків ідеологічних барикад. Наприклад, паризьке видання В. Косика «Україна і Німеччина у другій світовій війні» тощо. Дослідники висловлюють різні думки щодо місця України, її економічного й людського потенціалу в планах Німеччини.

П. Т.: У Гітлера була маніакальна ідея всесвітнього панування німецької нації. І він зумів нав'язати цю ідею значній частині німців.

Зрозуміло, що щедра українська земля приваблювала Гітлера, адже, прийшовши в Україну, фашисти вивозили навіть родючий грунт у залізничних вагонах. Вивозили робочу силу. Але Гітлер однаково дивився що на Україну, що на Росію чи Білорусію — тут був для нього «лебенсраум» — життєвий простір, і все.

Кор.: Петре Петровичу, я розумію, що історичні події повторити неможливо, але як складалася б ситуація для України, якби вона вже в той час була незалежна?

П. Т.: Гадаю, що так само, як і для Польщі, Чехословаччини чи іншої європейської країни. Всі були б загарбані фашистами. А що Україна в складі Радянського Союзу діяла у фарватері сталінської політики... Це призвело до того, що частина нашого народу воювала по різні боки фронту. Як на це дивитися сьогодні? Я не поділяю поглядів ні лівих, ні правих. Істина завжди десь посередині. Це проблеми дуже складні й делікатні. Їх треба вирішувати не з позицій політичних чи партійних, а з позицій учасників Вітчизняної війни, з позицій тих, хто пройшов від Сталінграда до Берліна, з позицій партизан...

Кор.: А воїнів УПА ви згадаєте?

П. Т.: ... з позиції вояків, як вони себе називають, УПА, але тих, хто воював з німцями. У кожному з нас має перемогти почуття прощення. Минуло чимало років, наробленo багато помилок, і якщо ми будемо нести той тягар в майбутнє, толку не буде. Треба, щоб настав час, коли б люди простили одне одному гріхи. Хто повинився, хто промовчить, але більше не треба згадувати про це. Все треба зробити так, щоб були задоволені найперше учасники війни.

Кор.: Тим більше, що є приклад європейських країн. В Іспанії в спільній могилі в Долині Загиблих і поховані всі учасники громадянської війни.

П. Т.: Так. В Товаристві з охорони історичних пам'яток ми однаково дбаємо як про могили наших воїнів, так і німецьких. Мертві всі рівні. Тож пора і живим знайти порозуміння.

Кор.: З вашої родини скільки чоловік брали участь у війні?

П. Т.: Чотири, один загинув. Батьків брат.

Кор.: Хочу ще раз повернутися до психологічного сприйняття війни як явища. Й тепер у світі неспокійно. Війни тривають.

П. Т.: Війни виникають не в результаті протистояння між народами. Збройні конфлікти — результат суперництва політичних еліт, які ставлять свої цілі, що не збігаються з прагненням народів.

Повернуся до німців. Пам'ятаю, в нас у селі була якась німецька частина. А в батька була хороша пасіка, стояла з причілка. Так-от солдати зробили такий гачок на палиці й тягали через вікно рамки з сотами й медом. А один цього не робив. Він був вчителем, як сказав потім. Мати запитала його, чому він не бере участь у руйнуванні вуликів? А солдат відповів, що певен, що Німеччина війну програє, що він не повернеться додому, а там у нього теж мати залишилась одна. Тому він не може робити зло. Різні були й німці...

Кор.: Люди вашої професії полюбляють повторювати прислів'я про те, що історія вчить того, що нічого не вчить. Розпався Радянський Союз, утворилися нові держави. Яке майбутнє їх чекає?

П. Т.: Я переконаний, по-перше, що історія не має зворотного ходу. Ми йдемо стовповою дорогою Європи, незважаючи на те, що робиться багато помилок. По-друге, повернення до минулого не може бути ще й тому, що йде активна кристалізація національних держав на терені колишнього Союзу. Процес цей буде мирний. Разом з тим хочу зауважити: не треба нам загострювати ситуації, втручатися у внутрішні справи одне одного. У слов'янських країн, особливо сусідніх, багато спільного, неподільного.

Минуле, особливо трагічне, повинно залишати нам розумні уроки.

В.А.

ЖИВЕ В КУП'ЯНСЬКУ на Харківщині Герой Радянського Союзу, колишній фронтовий санінструктор гвардії сержант Марія Савеліївна Шкарлетова. В роки війни з боями пройшла вона через усю Україну, брала участь у штурмі Берліна, врятувала від смерті десятки поранених солдатів та офіцерів. У її пам'яті немало фронтових бувальщин. Але одна — особлива.

Колодязь на нейтралці

Сталося це в жовтні 1943 року на Дніпропетровщині поблизу села Військове. Підрозділи 8-ї гвардійської армії генерала В. Чуйкова, переслідуючи ворога, вийшли на берег Славутича, а стрілецька рота, в якій служила Марія, темної ночі форсувала річку і захопила невеликий плацдарм на правому березі. Багато було роботи у тому бою вісімнадцятирічній дівчині-санінструктору. До ранку перев'язувала поранених бійців, стягувала їх у траншею, щоб не уразила дурна куля.

Противник намагався будь-що ліквідувати плацдарм. Він оточив його новою лінією окопів, безперервно обстрілював берег, ворожі снайпери з ранку до вечора полювали за нашими солдатами, не давали їм змоги і голови підняти. Лише вночі дісталося на плацдарм підкріплення, переправили боєприпаси, продукти.

Марія доглядала поранених. Лежали вони у траншеї на власних шинелях, нерідко марили, кликали матінку чи кохану, вигукували імена бойових побратимів. А найчастіше благали:

— Сестричко, води... Хоч краплину води!

А до води не дістанешся. Хіба що вночі можна ризикнути проповзти до Дніпра. Над траншеями звучав безперервний стогін:

— Пити, сестричко... Води...

Що робити? Як бути? Ще зранку вона помітила, що на нейтральній смузі, яка відділяла наші окопи від німецьких, десь сотні за півтори-дві метрів від передової, височів журавель над дерев'яним зрубом колодязя. Там же виднілися якісь купи мотлоху. Пізніше зрозуміла: то були спалені селянські хати.

— Сестричко, води... Хоч краплину води... Вмираю...

Не витримала сестричка, зняла з пояса кобуру з пістолетом, обвішалася флягами, прихопила два солдатські казанки, скочила на бруствер траншеї і попрямувала до колодязя. Назустріч смерті. Загомоніли, захвилювалися бійці. До її слуху долинув гучний голос командира роти Петухова:

— Маріє, ляж!. Негайно ляж! Ти сказилась, чи що! Уб'ють же!

— Машо, не дурій, падай на землю! — кричали солдати.

Ворожа траншея мовчала. Жодного пострілу. Мабуть, і на тому боці перехопило подих від такого нахабства «русіше фрау». Адже не лише в оптичні приціли снайперських гвинтівок, а й простим оком було видно, що до них іде дівчина у радянській солдатській формі. А, може, подумали, що вона здається у полон?

Марія прискорила кроки. Не стріляють... Може, і не вб'ють? Адже у сіро-зелену німецьку форму одягнені такі ж люди, як і ми... Хоча есесівці — то ж звірі...

Ось і колодязь. Зазирнула в темну глибочінь зруба. Там блищала вода. Відро поволі пішло вниз. Заскрипів журавель. А навколо дивовижна тиша. Тільки цвірінькає якась пташка, ніби і немає війни.

Швидко наповнила фляги, обидва казанки і не пішла — побігла назад. Зринула думка: зрозуміли німці, що не до них у полон поспішила. Зараз уб'ють... Але не пролунало жодного пострілу. Як уві сні дісталася до своїх, віддала воду бійцям, а сама впала на їхні руки і заридала. Підійшов ротний, став умовляти:

— Не плач, Марійко! Ти героїня, врятувала поранених... Представимо тебе до нагороди...

Вона поволі відходила від нервового потрясіння. Все, що відбулося, здавалося їй якоюсь театральною виставою, у якій вона грала головну роль. А згодом ця «вистава» повторилася, тільки вже з іншим виконавцем. Того ж дня через кілька годин наші побачили, як з німецького окопу піднявся солдат із казанками в руках і попрямував до колодязя.

— Зараз я його з першого пострілу... — схопив гвинтівку один наш молодий боєць.

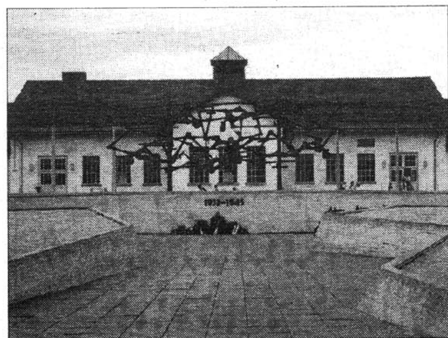
— Не смій стріляти! — вигукнув командир роти. Німці ж не стріляли в Марійку... А ми що, підліші?

Німецький солдат підійшов до колодязя, набрав води, помахав рукою у наш бік і поволі почвалав до своїх.

З того дня на дніпровському плацдармі було укладено несанкціоноване вищим командуванням своєрідне тимчасове перемир'я. Німці йшли до колодязя —, наші не стріляли. Наші йшли — мовчала німецька сторона.

Про цей дивовижний випадок на війні Марія Савеліївна довго нікому не розповідала. Адже він не вписувався в ідеологічні канони нашого недавнього минулого.

Юрій КОНОНОВ.
Харків.

ДАХАУ — СИНОНІМ ДО СЛОВА «СТРАЖДАННЯ»

В ЧАСИ ЕКСПАНСІЇ *«третього рейху» у Європі було створено цілу мережу концентраційних таборів. Назві цього 1200-річного, миловидного тепер, баварського містечка, де розташовувався один з них, долею судилося стати синонімом до слова «страждання».*

Зараз тут музей, а раніше, після насильницького захоплення «третім рейхом» майже усієї Європи, в Дахау безупинно стікалися транспорти арештантів з багатьох країн. Це перший з німецьких концентраційних таборів, заснований спочатку на заводі боеприпасів поблизу міста й розрахований на 5000 чоловік. Тоді головним завданням для проповідників нацизму була ізоляція політичних противників, євреїв, священиків. Та ворогів, що потребували особливого нагляду, виявилося значно більше, і в'язнів змусили зводити для себе нову, «більш комфортабельну» тюрму, через яку з 1938 по 1945 роки, не враховуючи незареєстрованих, пройшло більше 206 000 арештантів.

Вранці і ввечері в будь-яку погоду усіх ув'язнених примушували шикуватися на Апельплац. Якщо ж комусь із заарештованих щастило втекти, то наступний «штрафний апель» тривав для всіх щонайменше одну ніч й півдня.

«Робота звільняє», — таке гасло висіло над єдиним входом. Полонені працювали щоденно по 17 годин.

Внаслідок катастрофічного збільшення захворювань та епідемій довелося розширити арештантський лазарет від двох до тринадцяти бараків.

Трупарня була завжди переповнена. Згідно з даними міжнародних організацій, в Дахау загинув 31951 в'язень. Там було страчено і тисячі незареєстрованих.

Штрафні роти відділялися від суміжних блоків колючим дротом. Тут під посиленим наглядом несли свій тяжкий хрест так звані «повторні» (вдруге заарештовані і повернені до табору).

Смертність серед в'язнів зростала швидко, й крематорій, зведений поза територією табору, виявився занадто маленьким. У 1942 році спорудили новий. За розпорядженням Головного управління господарчої адміністрації СС у Берліні — як і в інших таборах — з'явилася газова камера, замаскована під душ, але не пущена, як планувалося, в дію. Останній шлях арештантів (з січня 1942-го по листопад 1944-го), засуджених до отруєння газом, пролягав до Шлосгартгейма або до інших таборів, де їх страчували.

Створюючи подібні «заклади», гестапо ставило перед собою кілька різних, хоч і взаємопов'язаних цілей. Перша з них — зламати в'язня як особистість, перетворивши його на безвольну істоту, нездатну чинити опір, а ще — навести жах на решту населення, використовуючи полонених і як заложників, і як приклад того, що може статися з кожним, хто спробує протидіяти нацизму.

Табори були й тренувальним майданчиком для військ СС. Сім тисяч радянських полонених — українців, білорусів, росіян, євреїв знайшли свій останній притулок в тюрмі народів Дахау. Шість тисяч з них стали мішенню для нацистів на стрільбищі з концтабору, які вишколювали тут свою майстерність у володінні зброєю.

Одночасно Дахау розглядався як випробувальний полігон «найефективнішого» керування суспільством, де перевіряли на практиці, який мінімум санітарії, медичного догляду достатній, щоб людина вижила й при тому була здатна важко працювати, коли усі природні спонукальні мотиви замінено на страх покарання.

Пізніше до практики таборів додали й так звані «медичні експерименти», маючи людей за піддослідних тварин. В одному з табірних блоків містилась лабораторія доктора Рашера. Тут ставилися експерименти над арештантами в умовах непомірно низького тиску й низьких температур. На станції малярії професор Шилінг штучно насаджував цю страшну хворобу. До таких, часто смертельних експериментів належали й біохімічні досліди.

Радість звільнення з концтабору американськими військами у 1945 році була відчутна для всіх в'язнів, окрім радянських, більшість з яких лише змінили німецькі бараки на «рідні» радянські.

Тепер практика концентраційних таборів канула в Лету, але немає впевненості, що ідея змінити особистість відповідно до вимог держави також стала надбанням історії. Здається, саме тому сьогодні німці з притаманним їм раціоналізмом звели неподалік від газової камери пам'ятник «Невідомому в'язневі», напис на якому свідчить: «Вшануванню загиблих, для роздумів живим». Й завершують музейну експозицію слова-попередження усім націям: «Той народ, який забуває про страшні часи в своїй історії, ризикує повернення їх для себе знов».

Валерій ДРУЖЕНКО.

ПРО ХРЕЩЕНУ МАТІР, ПОДВИГ І КВІТИ

Я ТУТ НЕЩОДАВНО почула по телевізору (якісь дуже поважні чоловіки виступали), що коли під час війни хтось урятував хоч одне життя — це подвиг. То, може, я здійснила подвиг?

Війна Олександри Федорівни Романової почалася у сталінському (донецькому) пологовому будинку. 23 червня чоловік Никифор Ілліч, інженер-залізничник, передав записочку, що поїхав у відрядження. І тільки з наступної його листівки з Києва, який уже готувався до німецького наступу, Олександра Федорівна зрозуміла: чоловік пішов на війну.

Разом зі старою матір'ю, дворічною старшою донечкою і немовлям жінка подалася до шахтарського селища Чистяково, поближче до родини чоловіка... Все це я розповідаю для того, аби пояснити, яким чином двадцятидев'ятирічна вчителька математики, гречанка за національністю одного дня опинилася на шахті Лутугіна, за якусь сотню метрів від якої був концентраційний табір військовополонених.

— Я довгий час нікому про це не розповідала. Це було просто небезпечно. То, може, і тепер не варто? Рідні мене відмовляють: навіщо старе згадувати, кому воно треба?.. Я рятувала людей з фашистського табору...

Олександра Федорівна німецьку мову знала, як кажуть, зі словником. Але запасу слів вистачало, аби перекладати для сусідів радянські листівки, що їх розкидали з літаків німецьким солдатам. На біржі праці, на яку «наполегливо запрошував» місцевий управитель (в новій німецькій імперії нема місця ледащиці, навіть, якщо у неї на руках малі діти і стара матір) її умовили піти до контори шахти Лутугіна: «Начальник там суворий, перекладача немає, а якщо робітники не розуміють його німецької мови, він їм ляпаси дає і одне, знай, кричить: «Работать!» (з наголосом на останній склад). А ви хоч трохи німецьку знаєте»...

Так Олександра Федорівна стала перекладачкою. Шахта практично нічого не давала — 3 тонни вугілля на добу. Командування, щоб якось викрутитися зі скрути, дозволило брати на шахту військовополонених. Їх приводили під конвоєм, ставили на найтяжчу роботу, але вони вважали, що пощастило: місцеві жінки завжди знаходили спосіб якось їх підгодувати: хлібом, картоплею... Серед полонених був сибіряк Григорій Лушніков — майстер на всі руки.

— Так він вправно працював, що навіть німцям сподобалося. І несподівано для себе якось запропонувала начальнику: що, коли звільнити його з табору? Спочатку гер Гофман кричав: ти, Романова, — більшовик, твій чоловік — червоний офіцер... Але я за деякий час знову натякала, і так кілька разів, що було б непогано, якби ми звільнили такого хорошого майстра. Три місяці вмовляла.

І несхитний німецький офіцер таки поговорив з командуванням. Ті дали згоду, але поставили чотири вимоги: потрібна довідка, що полонений не комуніст (свідчення двох чоловіків), знається на шахтарській справі, довідка, що здоровий, доручення місцевого чоловіка, який дасть притулок звільненому, що той не піде у партизани. Звичайно, всі ці документи було зібрати досить важко: налякані люди боялися брати на себе відповідальність. Олександрі Федорівні доводилося довго вмовляти чистяковців, подекуди підробляти документи, але саме таким чином вона визволила з концтабору більш як тридцять полонених... Для себе ж завела шкільний зошит, в якому звільнені люди і просто шахтарі на розграфованих сторінках, немов пишучи твір про істинне життя жінки з небільшовицьким прізвищем Романова, свідчили: вона рятувала людей з концтабору, а значить — від смерті.

Де зараз її хрещеники, Олександра Федорівна не знає. Не довго вони залишалися і в Чистяково, тікали: хто в партизани, хто додому. Німці теж були не дурні, побачили, на що повертається справа і заборонили взагалі водити військовополонених на шахту. І, може, тому, що останнього військовополоненого довелося рятувати зовсім без документів, цю маленьку перемогу вона ставить трохи окремо, ніби відсторонено від усіх інших.

Так уже склалося, що серед найперших у її вчительській практиці учнів був грек Микита Аніміца (його потім убили на війні). А серед військовополонених опинився його старший брат Антон, занадто слабкий після тифу, щоб не те що працювати, але й вижити.

— На моє щастя саме у той час мій гер Гофман поїхав додому у відпустку. І замість нього прийшов старенький, під 60 років начальник. Довго я його просила, а потім не витримала й кажу: «Цей грек — мій дядько! У нього четверо дітей дома». І він повірив. Каже: діти... у мене вдома є онуки, садочок біля хати. Кому потрібна ця війна? Так і сказав: кому потрібна ця війна?

І дозволив, як виняток. Але ж що робити з документами? Люди, які бачили, що врятовані полонені місця не тримаються, боялися давати свої підписи. Одним «чоловіком» стала колишня вихователька дитячого садочка Ємельяненко Антоніна, яку Олександра перехрестила на Антона. А на другого — перехрестила себе саму. Сама ж і прийняла до своєї хати «дядька».

Після війни вони довго листувалися. Потім листи почали надходити все рідше. А днями уже зовсім незнайомим почерком надійшов лист від Антонової племінниці: пише, що пам'ятають Романову у їхній родині. Хоч дядько Антон і помер давно, але легенда про жінку, яка врятувала його від смерті, передається із покоління в покоління.

Сьогодні доля Олександри Федорівни не схожа на сотні доль учасників війни, що перебиваються з води на хліб. Поруч з нею — чоловік Никифор Ілліч, який з медалями повернувся з війни, по війні отримав орден Вітчизняної війни II ступеня, відбудовував мости, і навіть брав участь у спорудженні Моста метро у Києві. А зараз так лагідно називає дружину «моя бабулічка». У них дорослі діти, і майже дорослі онуки, якими можна пишатися. Сама Олександра Федорівна з управністю, якій можна дивуватися у її віці (14 травня — буде 83 роки), порається по дому, вирощує квіти на газоні поруч з будинком. І скаржиться тільки на те, що колись вони росли добре, а тепер дерева занадто затіняють. Виживають хіба що конвалії. Перші у цьому році, вона подарувала їх мені. Мабуть, вгадала, що — улюблені квіти. Квіти травневих свят, тендітні, але горді.

Вона й сама схожа на квітку. Хрещена мати, яка не знає: може, це подвиг?

Наталя ФІЛІПЧУК.

Спокута чужих гріхів, або фольксдойче у соцтаборі

Ця історія — правдива, хоч прізвища героя ми згадувати не будемо, а звали його Анатолієм

Анатолій був дитиною війни — народився у Німеччині від рабині-українки та господаря-німця. Був він дитям любові чи дитям насильства — невідомо, важливо, що і мати, і батько в кінці війни загинули, а малий виховувався в інтернаті на території тодішньої НДР, мова батька стала йому рідною.

Згодом на Черкащині у нього знайшлися материні родичі, забрали хлопця на Україну. Він відслужив у Радянській Армії, закінчив романо-германський факультет університету, викладав у ПТУ, був бездомним і довго добивався житла, зрештою, його таки поселили в комуналці з божевільним сусідом.

До речі, самого Анатолія багато хто вважав за божевільного — українською мовою він розмовляв усе це з акцентом, і стороннім людям це здавалося ненормальним і навіть ворожим.

Він довго добивався повернення на першу свою батьківщину, але — безрезультатно.

Одружився з киянкою з двома дітьми.

Треба було якось заробляти на прожиток, він кинув викладацьку роботу, їздив на заробітки з шабашниками, й під час однієї з таких поїздок, десь на Одещині, ті шабашники його вбили — вбили дико, безглуздо й жорстоко, сп'яну. Можливо, вбили навіть не за гроші, а просто — як у кіно «наші» вбивають «німців», а «німці» — «наших». Отакий був «німець», котрий ніде не зміг знайти батьківщини...

Записано від Є.У.

Київ.

КОЛИШНІ ГЕРОЇ КОЛИШНЬОЇ ВІЙНИ

***ПРО ЦЮ** історію років зо три тому вже писала «Правда Украины». Журналіст Віктор Савченко провів колосальну роботу й виклав, як це було, в усіх подробицях. А історія така. 1943 року в бою на Лютізькому плацдармі двоє кулеметників, родом з Сумщини, батько й син Соколи, вступили в бій з німецькими танками й піхотою, підбили два танки й згодом були нагороджені зірками Героїв Радянського Союзу — посмертно. Посмертно — бо після того бою їхні зранені тіла не знайшли. Героїв знайшли німці, Соколи потрапили в полон, з якого їх визволили словацькі партизани аж 5 травня 1945 року. Збереглось фото: Соколи у морських мундирах стоять в оточенні своїх рятівників. Де словаки у себе в горах дістали ті мундири — хто зна, але це не найдивовижніше. Дивно і може навіть здатися неймовірно те, що після полону й суворої «фільтрації» Соколам вручили зірки Героїв!*

А через три роки після війни, вже вдома, їх викликали до військкомату і відібрали зірки. Сокол-молодший, схильний всюди підмічати поетичні деталі, розповідає про це так: райвійськком Волик стояв перед ними з пістолетом, а ще двоє з пістолетами стояли за дзеркалом. Через тиждень райвійськком повісився на рушнику. Але зірок Соколам так і не повернули. Хтось, як виявилось, написав на них донос: мовляв, були на окупованій території, активно служили в поліції. Хоч це й абсурд — на окупованій вони були, але в поліції не служили — справедливості Соколи не діждались. Коли Сокол-старший кілька років тому помер, син написав на могильній плиті: Герой СРСР. Єдине, що він міг зробити для батька.

До Григорія Омеляновича останнім часом навідувалися з військкомату, пропонували видати дублікат зірки, він відмовився навідріз: «Не треба, моя зірка була справжня, з номером!»

... Ми нещодавно завітали до Григорія Омеляновича. Нічим не втішали ні себе, ні старого чоловіка, бо навряд чи повернуть солдатові нагороду Союзу, якого нема. Ми прийшли не за цим. Хотілось просто засвідчити, що про нього не забули і — подивитися, просто подивитися, аби щось, можливо, зрозуміти таке, чого нам вже не дано.

... Сокол-молодший сприймає й досі ту війну й ту історію з нагородами на рівні напівдитячому, на рівні солдатського міфу, на рівні бруствера й отих деталей з дзеркалами. Йому, здається, зовсім недоступний отой патріотизм офіційної політграмоти, можливо, тому, що він мало слухав політграмоту — то окупація, то бої, то полон.

Його оповідь швидше нагадує казку про рукавичку чи щось подібне до «Слова о полку Ігоревім», тут же Путивль недалеко — десь отака ж поетична структура.

Ось як він розказував, як вони, пацани, шукали партизанів. «Ну трах-бах — война, Київ бомбили. А ми ходили тоді втрьох: Дерепка Гришка, Мацак Іван і я. Приходимо ми туди, а дідок маленький в окулярах ходе там, і каже той дідок: хлопці, а чого ви тут? А я тоді на солдата мало був схожий, і Дерепка цей Гришка, і Мацак цей Іван. А ти, дєд, кажу, як — із своїх чи з чужих? А він, дідок той: а куди вам нада? В ліс! А він і каже: ви оцією стежечкею йдіть, а там, у лісі, як дойдете, дівчина ходить, вона, каже, покрашена білим, чи покрашена, чи вобше вона така, от ви й скажете їй, мов, дедушка нас направив. І точно: доходимо, там лісок, і ходить така дівчина...»

Правда, не схоже на звичну історію?

В-тім то й річ. Кажуть, що доноса на Соколів написав учитель. Могло бути, того вчителя якраз і збивало з пантелику те, що оці двоє не вписувалися в рамки героїзму книжного: один без освіти, у другого шість класів, втім, не вписувалось у правила й те, що два кулеметники поперли проти танків...

Господи, хто сказав, що історія твориться по-книжному?

...У червоноармійській книжці Григорія Омеляновича запис: звання — рядовий, почесне звання — Герой Радянського Союзу. Посада: старшина хлібопекарні. Не в'яжеться з героїзмом? Мати хліб пекла, він бачив, і сам це робив. Він і чоботи шив (навіть для власної жінки, не без гумору каже), і на всяких машинах шоферував — що тут героїчного?

Той учитель, мабуть, не замислився, що більшість справжніх героїв якраз отакими й були — простодушними роботягами, на війні й після.

...У нього в розмові весь час крутиться один спогад юності: в центрі Сум є старовинна дерев'яна альтанка, там і досі грає духовий оркестр, а під війну там збирались німці з акордеонами, приймали на душу трохи шнапсу й грали, і, каже він, одна наша дівка добровільно танцювала там голою, і нічого, вона живе в Сумах і по сі пори, ось зараз я вам покажу! Він дістає із схованки кольоровий фотоальбом «Сумщина», розгортає на тій сторінці, де альтанка. Звісно, ні німців з акордеонами, ні голої дівки там нема, він перегортає сторінку й зупиняється розгублено — їх нема й там, з другого боку сторінки, і цей розгублений дитячий жест зворушує більше, аніж уся історія з зірками, бо це — чоловік без претензій, наївна 70-літня душа, і гріх було чинити з ним отак, гратися в жорстоку гру, правила якої йому недоступні.

Потім нам було тоскно: оцей розпродаж дідівських орденів, оця вакханалія почалась не сьогодні, тут же, на Глухівщині, був такий собі Табурянський, вмер божком, і ніхто не вірив, що він Герой Союзу, а вмер — документи знайшлися. Або рядовий Жужома, теж глухівський — унікально: герой Союзу, герой Америки і кавалер ще якоїсь югославської бойової зірки. Так-от, ту зірку у нього одібрали, коли наші з Тіто посварились...

Нам було тоскно, так, немов ото твоя дитина втрапила в якусь безглузду історію, й нічого вже не вдієш, лиш махни рукою та скажи: не плач, спи, і хай тобі присниться абрикоса в цвіту на розі нашого провулку Грибоедова в місті Сумах.

Але спатиме він погано, бо його всю ніч мучитиме старий німецький осколок у нозі, здобутий ще на Дніпрі в юності.

Віталій ЖЕЖЕРА,
Віталій МАКСЮТЕНКО.

Суми.

На знімку: Григорій Сокол з дружиною Марією після війни.

Не плач, Наташо!

***ЦЮ ІСТОРІЮ** розповів мені батько Наташі Ганс Редль. Наприкінці травня 1980 року делегація Українського товариства дружби і культурних зв'язків з закордоном відвідала Німеччину. У Мюнхені приймав нас голова Баварського товариства зв'язків з нашою країною Ервін Ессл. Він запропонував мені, як журналістові, поїхати по різних містах і селах Баварії.*

— Вас повезе мій співробітник Ганс... Він був у вас у полоні, добре знає мову...

Два дні їздили ми з Гансом чудовими баварськими шляхами, знайомилися з історією цієї землі, з її цікавими людьми. Та особливо вразила мене розповідь Ганса про свою долю в роки війни.

Його, хлопчика, що вступив до організації «Гітлерюгенд», відразу ж мобілізували в армію, і з такими ж, як він, відправили на Східний фронт, у райони українського Полісся. Було конкретне завдання: охороняти залізниці і мости від українських партизанів.

Однієї ночі не вберіг Ганс не лише залізницю, а й себе: його викрали партизани і повели назустріч фронту, який наближався. Коли зустрілися з радянськими бійцями, сталося несподіване: офіцер, якому партизани передали Ганса,бувши добряче напідпитку, закричав:

— На біса він нам потрібен?! Тепер цю фріци-«язики» самі до нас біжать!.. Ось я його зараз порішу — і капут!

Він вихопив револьвер, кинувся до Ганса...

— Стій, лейтенанте, стій! — пролунав жіночий голос.

До офіцера підбігла дівчина у солдатській шинелі.

— Не смій! Не дам стріляти! — і собою затулила Ганса.

— Наташо, він же фашист!

— Він — хлопчисько!.. Колись зрозумієш...

Все обійшлося. Ганса передали до табору полонених. А після війни повернувся додому. Одружився. А як у сім'ї народилася донька, наполіг, щоб її назвали Наташею.

— Все добре у нас, — говорив Ганс. — Живемо — не бідуємо. Та одна біда... Наташа тепер ходить до школи і нерідко плаче — її ровесниці не розуміють, чому в неї чужинське ім'я. Дражнять: «Червона руснячка!» І не знаю, як її втішити... Сподіваюся, що підросте — зрозуміє...

Не знаю, як сьогодні склалася доля Наташі з Мюнхена...

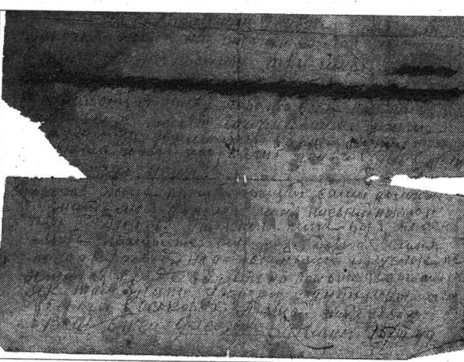
Володимир ЧЕРКАС.

«Прощайте. Як там жито!»

З листа до дружини:

«Здрастуй, дорога Віра Романовна. Передаю я тобі, дорога жона, привіт і низький уклін. Віра, я твоє пісьмо одержав 14.III.44., за яке дуже й дуже благодарю... Дорога, прощай, прощай. Дорога сім'я, посадку в огороді треба робить так, щоб і кусочка землі не оставалось, всюди садіть, побільше картоплі. Як там жито в огороді? Садіть картоплю в березі, в осокорах. Прощай, сім'я дорога. Ваш батько Федір Абліцов. 15.III.44.»

Федір Абліцов, молодший сержант морської піхоти, загинув 6 травня 1944 року, похований у братській могилі в с. Фруктовому (раніше — Бельбек) поблизу Севастополя.

«І вирішив я помирати...»

З фронтового щоденника Михайла Ковалевського (помер 1991 року, по війні вчителював на Охтирщині)

«У ніч на 20.XI.41 наша частина наступала на село Прохорівку Красносулинського району Ростовської області. За ніч вибили німців з цього села й повністю заволоділи ним. Вдень ... нам довелося відступити з села, бо наскочили танки ворога. О, я буду пам'ятати все життя цей день. Кляті танки і їх водії! Німці мстили нам поодинці. Ось тому він і хотів мене розчавити танком. Ганявся метрів 800 — 900. Вимотав усі сили, уже немає снаги, а він доганяє. І коли я оглянувся, танк був уже метрів за п'ять. Я вирішив помирати. Іншого виходу немає. І я впав. І я більше нічого не пам'ятаю. Скільки пролежав — не знаю. Опритомнів весь у крові, довго не міг підвестись... Виявляється, я потрапив між гусеницями і танк лише придавив мене до землі. Звівся, з труднощами дійшов до села Кошари, став відпочивати у селянки, пролежав дві доби, нестерпний біль у грудях і рука болить. Пішов у інше село, де й знайшов санчастину...

16.I.42. Прибули у місто Камишин, тут мене зарахували нестройовиком у 280 стр. дивізію. Тепер я матиму справу з хлібом...»

ЗНАЙШОВ СТАРИЙ СОЛДАТ ПРАВДУ

28 березня ц.р. в «Голосі України» було опубліковано лист А.Перенчука з села Кричанівка Вінницької області, в якому він розповів, як його, фронтовика, в роки війни за те, що підібрав одну з розкиданих фашистами листівок, з частини папірця скрутив цигарку, а решту заховав у кишеню на потім, засудили на вісім років позбавлення волі.

Відразу ж після публікації листа долею колишнього воїна зацікавився начальник відділу реабілітації жертв політичних репресій військової прокуратури Центрального регіону України полковник П.Плотников. Він попросив редакцію дати нинішню адресу А.Перенчука. А невдовзі редакція одержала копію листа А.Перенчуку від заступника начальника управління Служби безпеки України по Вінницькій області П.Петренка. В листі повідомляється, що Авксентій Митрофанович Перенчук повністю реабілітований (посвідчення № 272), поновлений в усіх правах як учасник Великої Вітчизняної війни.

Поздоровляємо фронтовика з перемогою справедливості і з ювілеєм Великої Перемоги!

З пошти

Відгукніться!

● 50 років мене не вважали навіть за учасника війни. А я був контужений на Одері, втратив пам'ять, документи про контузію десь загубилися. Але з роками пам'ять почала повертатися до мене. Я дуже хотів би зустрітися зі своїми побратимами, може й пам'ять моя повернулася б повністю. Звертаюся до своїх однополчан, які служили в **7-й роті 86-го окремого штурмового батальйону 16-ї саперно-стрілецької штурмової Рава-Руської ордена Кутузова, ордена Б. Хмельницького бригаді.** Мені ще 18-ти не було, як призвали до армії, стільки натерпівся горя, а мене й нині не визнають навіть за учасника бойових дій. Де ж та справедливість? Тож відгукніться, дорогі мої однополчани! Моя адреса: Дніпропетровська обл., Дніпродзержинськ, бульвар Будівельників, буд. 53, кв. 26. **ВЕЛИГУРА Олексій Корнійович.**

● З перших днів війни я був на фронті, мав звання капітана, зазнав біль поразки й радість перемоги. У боях був поранений, контужений. Прошу відгукнутися моїх однополчан з **27-ї танкової бригади.** Моя адреса: Дніпропетровська область, Широківський район, с. Новокурське, вул. Центральна, 577, **ВІТЬКО Андрій Семенович.**

● Група зі ста чоловік, звільнених у квітні 1945 року з концтаборів, заводів, фабрик поблизу Дрездена, вирушила пішки до найближчої станції. Мали намір ешелоном відправитися на Схід. Але через кілька днів усю групу призначили в розпорядження начальника підсобного господарства **в/ч 92425.** У кінці вересня частину разом із підсобним господарством перевезли до Чехословаччини, де вони перебували по грудень 1945 року, і Різдво зустріли. И тільки після фільтраційної комісії змогли повернутися на Батьківщину, де на них чекали нові випробування — лісозаготовки Сибіру й табори для «зрадників».

Напередодні розформування учитель із Сосновки Переяслав-Хмельницького району, що на Київщині, **Григорій Михайлович ОТКАЛО** склав список усіх працівників підсобного господарства. Після його смерті цей список знаходиться в **Надії Андріївни ФАЛЬЧУК** та **Сергія Тимофійовича ВАСИЛЬЄВА.** Вони й просять друзів і побратимів **з в/ч 92425** відгукнутися на таку адресу: Київська область, Сквирський район, с. Каленна.

● Розшукую побратимів з **37-го навчально-стрілецького полку Красноярської стрілецької дивізії,** яка розташовувалася в містечках Заозерне та Канськ. Набір проводився у травні 1944 року у Вінницькій та Хмельницькій областях, а в серпні всіх терміново перекинули на 2-й та 3-й Білоруський фронти. День Перемоги я зустрів на березі Балтійського моря, поблизу піщаної коси Фріш-Гаф. Прошу вас, дорогі мої побратими, відгукніться! Моя адреса: Львів, вул. Васильківського, 9/7, **ШАРОВАРСЬКИЙ Олександр Іванович.**

● Рідний брат моєї матері **ЄРЕМЕНКО Олександр Кіндратович** був офіцером, служив у Туркменії, його дружину звали Уляною, родом вона з Тимківки Чернігівської області. Дядя Саша загинув, але залишився в нього син, який народився перед самою війною, **ЄРЕМЕНКО Володимир Олександрович.** Я дуже хочу знайти його. Володю, брате мій, ні ти, ні я не винні в тому, що ми розійшлися. Я все життя шукав тебе, але даремно. Прошу, відгукнися на мого листа! Моя адреса: Нікополь, Дніпропетровської області, вул. Першотравнева, буд. 22, кв. 38, **БОГАЧЕНКО Олексій Якович.**

● Дорогі однополчани, колишні воїни **764-го Севастопольського Червонопрапорного винищувально-протитанкового артилерійського полку 51-ї армії! Відгукніться на наше звернення. Дуже хочеться поновити зв'язки з тими, хто залишився живий, зустрітися й ушанувати пам'ять полеглих. Пишіть нам: 310166, Харків, вул. Леніна, 3, кв. 51, КОРЖ Петро Якович; 280016, Хмельницький, вул. Інститутська, 19/1, кв. 6, СЕНГЕЄВ Віктор Костянтинович.**

● **Розшукую свою рідну сестру Олександру СТРАШКО, яка 1936 року перебувала в Херсонському дитячому будинку, і Юрія та Раїсу ЮШКО з Київського дитячого будинку, які були там ще 1941 року. Під час війни їхні сліди загубилися. Дуже прошу тих, кому що-небудь відомо про моїх рідних, або їх самих відгукнутися на адресу: Lina BALEISIS. 8617 Iakc Murray Bev#8 SAN Diego CALIF U.S.A.**

● **АНДРУНИК Андрій Федорович**, 1922 року народження, проживав у селі Нижні Береги Нижньо-Устрицького району, що на Львівщині (колишня Дрогобицька область). В 1942 році його разом із мамою й сестрою вивезли до Німеччини на примусові роботи, де він був до 1945 року. Під час визволення американськими військами потрапив до їхнього госпіталю із запаленням головного мозку, сліди його загубилися. Мама з донькою повернулися в Україну. В 1951 році, у зв'язку з масовим виселенням людей із Львівської області на землі Східної України, виїхала і сім'я **АНДРУНИКІВ.** Мама померла, залишився тільки брат Андрія — Михайло, який проживає в Херсонській області. Кілька років тому в телепрограмі «Дніпро» розповідали про **Андрія АНДРУНИКА,** який проживає за кордоном. Може, це наш Андрій? Дуже просимо всіх, кому що-небудь відомо про **АНДРУНИКА Андрія Федоровича,** відгукнутися на адресу: Херсонська область, Нижні Сірогози, вул. Щорса, 46/5. **МІНЕНКО Ярославі Василівні. Тел. 2-16-35.**

Ведуча рубрики Марія ДАВИДЕНКО.

ЩО ПАМ'ЯТАЄ ЛЮБИСТОК

Від редакції: ми не хотіли якось «обробляти» це інтерв'ю. Хай буде як є. Отже, коли почалася війна, дівчині на прізвище Любисток минало тринадцять. Батьків вона втратила ще до того...

Зараз її звуть Євдокія Федорівна Іванишак.

— У тридцять третьому мама підвела мене до величезного будинку в Харкові, урядового будинку, каже: «Ти почекай, я повернусь». Попрощалась... Більше я її ніколи не бачила. Мене звідти забрала якась чужа жінка. Мені так здається, що ми тоді їхали до батька. А батька арештували... Мені було п'ять років, прізвища свого точно не пам'ятала — знаю тільки: «Люб...» А з Ванею нас разом привезли у тридцять третьому в колгосп, з районної лікарні міста Лозової (Харківська область).

Нас трьох забрали з лікарні в колгосп, прізвищ не знав жоден, тільки імена. Я пам'ятала найбільше: «Люб...» Той записали нас усіх Любистками. А вже в 53-му Ваня повернувся з армії, нікого в нього не було, тільки я, названа сестра — захворів, тут я його й поховонила...

— А батьків ви потім не шукали?

— Де тільки не шукала, ніде ніяких документів, ніяких слідів. Так ця машина працювала — щоб не лишати після себе ні свідків, ні паперів... Шукала Любченків — «Люб»... Скільки їх розстріляно, закатовано. Люб, люб... Тільки три букви моїх рідних залишилось... Мама була Орина, батько — Федір...

— В сорок першому мені минало тринадцять. Знаєте, все, що писав Шевченко, — то ніби про мене. У мене он його портрет — бачите?

Він у мене як Бог. Я з ним завжди говорю.

Я думала тоді, що німці — з рогами, страшні... До нас вони вступили 11 жовтня 1941 року. Іде німець на коні — дивлюсь, а він на нас схожий, навіть симпатичний. Для дітей це було тоді ніби якась страшна казка...

— А коли ви зрозуміли вперше, що це — не казка?

— Я ж сиротою була, жила сама в хаті, в крайній хаті... Чомусь так виходило завжди, що доводилось жити скраю, страшно, але що поробиш — чи партизани, чи німці, чи наші — всі стукають у крайні хати... Так-от, я саме заходилась щось собі варити, вже вміла — як люди роблять, так і я... І треба було мені цибулини — іду до сусідки... Заходжу в сіни, а в них хлопчик був, всього рік — біжить на вулицю, до вітру... А німець у дворі мотоцикл ремонтує, паяє щось... Побачив малого з голими сідничками — і паяльником! Я почала так кричати — прибігла в свою хату, там теж німців повно...

В Лозовій був табір військовополонених наших. Дай, думаю, піду, подивлюсь. Пішла — сама-однісінька, бо в кого батьки є, не пустять, а мені що — я ж сирота... Пішла... Іду прямо у ворота. Німці з автоматами, але мене впустили... Я взяла кілька кошиків з їжею, назбирала всього, що могла — а вони бідні, брудні, голодні. Тут дає мені якийсь солдат папірець, щоб ніхто не бачив. Вийшла я в поле, читаю: «Сестренка, я Орлов Владимир Николаевич, 1919 года рождения. Выручи меня с плена» Я ось що придумала: пішла до подружки, в неї батько був старостою. Кажу: «Дядьку, дайте мені довідку, що він мій брат...» Він каже: «Дусю, та як же це можна? Мене ж розстріляють! Всі ж знають, що ти сирота!» А я йому: «Не даєте — я нашим розкажу, вони місяців через три прийдуть, що вам тоді буде?» Він зітхнув, пішов до комендатури.

Наступного дня взяла я ту довідку, пішла до своєї тітки Параски — кажу: «Тьотю, ходімте зі мною — заберемо Орлова, буде вам чоловік». В неї троє дітей було, а дядько Юра її першого дня війни загинув. Вона відмовилась, то я взяла Таню, теж молода жінка, похоронку одержала — пішли, забрали, жив він у Тані. Через три місяці прийшли наші, він пішов воювати далі, а в Тані народився Вітя, в нього вже є Сашко — ось недавно до армії пішов. Орлов загинув під Запоріжжям, але рід його лишився на землі...

А це вже було в сорок третьому. Лишилась я сама в хаті, хазяйка пішла до свекрухи, а я лишилась... Вона попередила: вночі буде корова телятко народжувати, то ти їй води даси і телятко забереш до хати. А мені — п'ятнадцять років, я ж ніколи нічого такого не бачила. У хаті ночували наші солдати, як оселедці, ступити ніде. Я до печі — а води немає, солдати всю випили.

Тільки води набрала — по мені з міномета: бах-бах-бах! Поки збігла на гірку, по мені ще чотири рази стріляли. Поки я бігала, телятко вже народилось. Забрали його до хати, а куди сховаєш — яблуку ніде впасти... запхала під піч, солдати сплять мертвим сном. І раптом воно вирвалось, та по цих сонних солдатах як почне гарцювати! Хто ще живий, той пам'ятає.

А то ще таке було. В'їжджає до мене у двір військовий наш, конячка така — маленька-маленька. Я дивлюсь — на санях, під соломою, лежить солдат у шинелі, не ворушиться, наче мертвий. То я пішла, згребла сніг у схованці, все в інеї кругом, закутала його в кожух... Недавно я чула по радіо, виступав солдат, який потрапив у окупацію в наших краях, то говорив, що були такі діти, які його врятували, закутали... Дякував дуже. А то ж я була...

А мене ще й досі совість мучить — що то був чужий кожух, не мій.

Тоді таке творилося — німці відступали, всі втікали зі своїх домівок, ховались. Я лишилась сама в хаті. Вийшла на вулицю — сніг, холодно. А німець каже: там — міни... Чогось він мене пожалів. Я побігла до своєї тітки — це її була хата. Приходжу до її схованки, вона там із хлопчиком, йому місяців шість, він у діжці лежить. Тітка зібралась до хати, взяти малому дещо. Каже мені: «Дай мені своїх штанів». А в мене то перші штани були — якихось 14 років... Я стягнула, віддала, хоч і дуже шкода було. Такі гарні, з бумазеї... Пішла вона — і не повернулась, потрапила на міни. Похорон пам'ятаю — знаєте, війна є війна, скільки тих смертей, люди вже всього надивились... Стоїмо, хто плаче, хто ні — а я ридаю. Сусідка питає: «Дусю, ти чого голосиш?» «Як же мені не плакати, вона ж мої штани забрала...»

Отаке було... Дитячі враження на все життя залишаються, навіть такі от. Як ти таке забудеш?

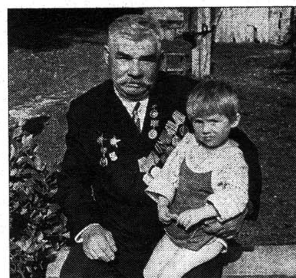
— Євдокіє Федорівно, слухаю я вас — і не збагну: забрали маму, забрали батька. Під час війни — скільки всього страшного ви бачили, скільки натерпілись. Як можна було — після всього цього не стати агресивним, злим на весь світ?

— Доброта тільки порятує всіх нас. І віра. В Бога. Співчувати одне одному, допомагати... Все буде добре, все буде добре...

Записала Ніна ІЩЕНКО.

Київ.

ІВАН-СТАРШИЙ З ШЕНДЕРІВКИ

Іван Степанович Харченко вступив у світову війну ще 1939 року у Фінляндії, іноді писав додому листи з різних фронтів, не знаючи, що листи не доходять. Не знав і того, що ще в сорок першому мати одержала звістку: «Пропав безвісти». Аж у кінці війни наздогнав його лист, де повідомлялося: у нього є тепер молодший брат, теж — Іван, названий мат'ір'ю на честь нібито загиблого Івана-старшого. Старший тим часом дійшов до Берліна й повернувся додому.

На фото Юхима РАЙГОРОДЕЦЬКОГО: Іван-старший з дочкою Івана-молодшого (1980 рік).

Черкаська область.

«Ніде, ніколи, нікуди...»

Гончаренко Віра Кирилівна, родом з Черкащини, у 1942—45 роках перебувала на примусових роботах у Німеччині.

— Вам запам'яталося щось особливе?

— Так, це коли нас везли туди. На одній станції ми спробували вистрибнути, і тут старий поляк узяв мене за руку й каже: «Якщо хочеш повернутися додому — ніде, ніколи, нікуди не спіши».

— Порада допомогла вам?

— Можливо. Там, де ми працювали, жила одна німкеня, вона шила нам плаття, на вихідні ми ходили до неї радіо слухати. А потім воєнні німці стали ходити по селу, вишукували, хто радіо слухає. Хотіли, щоб ніхто не знав, що вони програють війну. І у мене питали: хто? А я не сказала, бо повісили б її.

— Як жилося там?

— Всього було. Робила з ранку до вечора. Хоч була хата чужа, ніхто не нарікав. У хазяїв був хлопчик маленький, так до мене прив'язався, все розпитував про Україну, яка вона.

— Що було потім?

— Як привезли нас додому, через деякий час почали забирати тих, хто був на примусових роботах. Тоді мене й оддали заміж у сусіднє село, щоб не арештували. Жили ми з чоловіком, царство йому небеене, добре, і діти, й онуки є, все добре.

Записала Валентина ВОЛОШЕНЮК.

Пам'ятник матері

Село Бровахи Корсунь-Шевченківського району на Черкащині. На пагорбі біля сільської школи стоїть, схрестивши руки, завмерла у камені жіноча постать. Стоїть, вдивляючись у далину, ніби когось виглядає чекає... Це пам'ятник матері-героїні, місцевій селянці Євдокії Данилівні Лисенко. Десять синів, десять своїх кровинок провела вона на війну проти фашистів. І щодня чекала від кожного вісточки.

А в село все частіше й частіше пошта приносила «похоронки». Воєнної пори їх одержали родини 176 односельців Євдокії Данилівни. А її, на щастя, обійшло страшне горе стороною: усі десять ріднесеньких повернулися після війни до матері. Переможцями!

У місцевому шкільному музеї є Мамина світлиця. Тут зберігаються десять шинелей, десять пілоток, десять пар чобіт, інші численні реліквії сім'ї Лисенків. А біля школи завжди вітає дітей і дорослих вічна Мама — Євдокія Данилівна.

Геройська смерть «ворога народу»

Мій дід Михайло, бабусин брат, був «куркульським сином» і на початку 30-х розділив долю «ворогів народу»: всю родину вигнано з хати, він, малий, ходив по людях, заробляв на прожиток, ледь вижив у тридцять третім. На початку війни під мобілізацію не попав — надто молодий. Прийшли німці, до хати впустили, але тут же мобілізували на примусові роботи. Тікав, стрибаючи з вагона, відірвав пальця, зачепившись каблучкою, що була подарована йому коханою дівчиною. Німцям без пальця він був вже не потрібен. Прийшли наші, хату знов одібрали, мобілізували. Йому йшов лиш 20-й рік, коли під Яссами, як свідчать земляки, він загинув геройською смертю, до останньої миті не випускаючи з рук кулемета. Дівчина, яку він любив, принесла по війні з Німеччини дитину — цього він вже не побачив.

Іван ГЕРАЩЕНКО.

Миронівський район на Київщині.

СПОГАДИ: ВАЖКІ, БОЛЮЧІ, ДОРОГІ

Ми вже звикли, якщо приходить кудись, звертається усно чи пише ветеран, то неодмінно бідкається, щось просить. Слово «ветеран» стало ніби синонімом слова «прохач». Але нас приємно здивувало, що серед листів ветеранів до 50-річчя Перемоги виявилося майже половина спогадів, роздумів.

Киянин, колишній лейтенант морської піхоти, інвалід війни Г.Геращенко приніс до редакції велику й детальну розповідь про героїчну оборону Севастополя, учасником якої він був, описи жахливих побоїщ, звірств фашистів. Він на власні очі бачив, як тисячі поранених радянських солдатів, матросів, офіцерів, що вже не могли рухатися, волали негайної допомоги, а фашисти йшли й безжалісно пристрілювали їх упритул.

Медсестра Настя Кутова своїм тілом закрила двох поранених. Але фашист грубо відштовхнув її і чергою з автомата добив поранених. Потім пішов до інших наметів продовжувати свою звірячу розправу. Автор описує, як фашисти вишикували медсестер, допитували їх, глузували з них, а потім розстріляли всіх.

А Василь Анікейчик з смт Березни Чернігівської області не може забути того, що сталося першого дня окупації селища.

Група німецьких солдатів вдерлася в їхню хату, почали вимагати яйця, молоко. Щільним кільцем обсіли стола. Випили, почали співати. Та нараз один із солдатів втупив погляд на похвальні грамоти малого Василя, що висіли на стіні. За ним до грамот підскочили й інші солдати. Але вони з презирством розглядали не текст грамот, а портрети Леніна й Сталіна на них. Один з солдатів накинувся на матір й почав бити її. Невідомо, чи лишилася б мати живою, якби до хати не зайшов німецький офіцер і, українською мовою з'ясувавши обставини, наказав припинити побиття та ще й дав потім якусь довідку, яка врятувала сім'ї корову, яку забирали німці на м'ясо за невиконання поставок молока.

Та лист В.Анікейчика цікавий не лише цим випадком. Ще на початку шістдесятих років, пише автор, він надіслав розповідь про цей епізод до газети «Правда». У листі щиро дякував тому німецькому офіцерові за захист, гадаючи, що то був законспірований антифашист. Сподівався, може він ще живий і якось дізнається про публікацію, відгукнеться. Але листа не опублікували, а з редакції отримав відповідь-застереження, щоб надалі таких подяк не писав, бо остання непримінність може виявитися для нього гіршою за першу.

Хіба важко здогадатися, чому надіслали йому таку засторогу?

Це хвилює і **В.Климишина з Кузнецовська Рівненської області.** Не посилаючись ні на які офіційні документи, автор твердить: «Не напав би Гітлер 22 червня, Сталін напав би на нього 6 липня». Зверніть увагу — не країна на країну напала б, а Гітлер на Сталіна, Сталін на Гітлера...

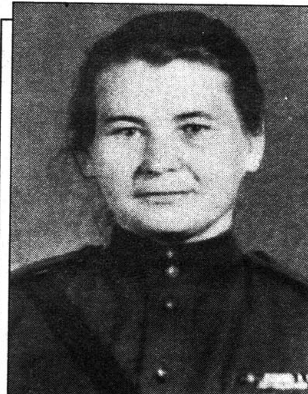
Капітанові у відставці, інваліду війни другої групи К.Деньгубу з Нових Санжар Полтавської області й досі не дає спокою приховування правди (чи, може, не відкритої) про втрати наших військ під час оточення на Харківському напрямі. Кирило Никифорович як зараз пам'ятає повідомлення Інформбюро, що в тому оточенні загинуло, пропало безвісти 70 тисяч радянських воїнів. А в «Історії Вітчизняної війни 1941—45 рр.» про це жодного слова. Автор листа вже звертався до багатьох інстанцій, редакцій, але марно. К.Деньгуб вважає за необхідне гідно увічнити пам'ять загиблих у травні 1942 року в харківському оточенні, відновити правду про ту подію. Сподівається на зацікавленість в цьому Міністерства оборони України, на сприяння в цьому меморіального комплексу «Музей Великої Вітчизняної війни 1941—45 рр.», куди на прохання автора ми переслали його листа.

З великою любов'ю й шаною написав про грізну й легендарну «Катюшу», як старанно оберігали й захищали її **ветеран гвардійських мінометних частин, заслужений журналіст України І.Братченко з Кіровограда. А ветеран війни, колишній офіцер 200-ї стрілецької Харківської дивізії В.Ожерельєв, котрий мешкає у Воронежі,** детально пригадує жорстокі бої у Знаменському районі Кіровоградської області, зокрема про те, як проста жінка, селянка **Ганна Киба**, ризикуючи власним життям, врятувала пораненого російського солдата Миколу Пучкова.

Чи одна вона врятувала життя одному російському солдатові і чи один російський солдат загинув на українській землі, а українець — на російській? Аби тільки не забували про це деякі гарячоголові керівники Росії і депутати Держдуми.

Свої спогади про війну, бойових побратимів надіслали до редакції **Т.Токарчук з Кривого Рогу, лейтенант медичної служби М.Федотова з Ізяслава Хмельницької області, інвалід війни II групи Олексій Горовий з Яготина Київської області, ветеран 17-ї і 20-ї гвардійських танкових бригад Олексій Железняк з селища Новопскова Луганської області, Микола Тютюнник з Костянтинівки Донецької області та багато-багато інших.** Навіть перелічити всіх не маємо можливості, не те що надрукувати. А ще надійшло чимало добрих, щирих і зворушливих віршів колишніх фронтовиків: **М. Філіпенка з Конотопа Сумської області, М. Волкова з Докучаєвська Донецької області, Г.Васильєва з Івано-Франківської області, Л. Козорєзової з Комсомольська Полтавської області, Л.Добрика з Кривого Рогу Дніпропетровської області та інших.**

Яків ГАЛЬЧЕНКО.

ЛЕЙТЕНАНТ, ЯКОМУ ВІДДАЄ ЧЕСТЬ МІНІСТР ОБОРОНИ

До речі, прізвище у лейтенанта точнісінько таке ж, як у міністра — Фросина Шмарова.

Мешкає Фросина Йосипівна у Вапнярці Томашпільського району, по вулиці Миру. З усього видно, вона на когось чекала. «Ви, певно, наш новий терапевт?»

Чи не вперше в житті я пошкодував, що моя професія не лікар. Тим часом допоміг донести їй відро з водою. А від запрошення пройти до хати відмовився — надто вже ласкавим було весняне сонце, палахкотіли тюльпани в городчику, милували око білим цвітом абрикоси. «Ви знаєте, такий ось як нині стояв день на 9 травня у 45-му. Боже, як я наплакалась тоді! Всі кругом кричать «Перемога, перемога!», а сльози течуть по лицю...»

Переможної весни фельдшеру 15-го окремого мостового залізничного батальйону, лейтенантові медслужби Франі Репуло заледве виповнилось 24. Як винесли дівочі плечі тягар війни, дорогами якої пройшла з першого до останнього дня? Їхньому батальйону відводилась особлива роль. «Коли дехто мені каже: а ви на передовій не були, я відповідаю: я ще більше зазнала, ніж на передовій». Мостовики відступали останніми. Висаджували в повітря міст — і слідом за своїми, відчуваючи в спину дихання ворога.

А відступати довелось аж до Сталінграда. А коли вже наступали — мостовики йшли серед перших.

У 43-му, якраз в річницю початку війни, медфельдшер Франя («Інакше мене й не називали») отримала бойову нагоду. Того дня могла залишитись в госпіталі, а пішла з бійцями в самісіньке пекло («Таке й вві сні не присниться... Як тільки лишилась живою...») Не одному воїну врятувала в тому бою життя. А під кінець сама потребувала допомоги: осколок зачепив. Так у наказі про нагороди з'явилось і її прізвище. Всього ж у матері міністра оборони сім військових нагород.

Під Черкасами, де в 44-му стояв їхній батальйон, задивився на лейтенанта-медика лейтенант-технік. Микола Шмаров, який командував ротою, полонив Фросину не лише вродою. «Він весь аж світився інтелігентністю. Москвич...» Через деякий час у Карпатах, по дорозі на Чехію, їх обвінчали. «Хлопці принесли пляшку спирту, сяку-таку закуску — ото й було наше весілля». Неспроста так плакала Фросина Йосипівна у день Перемоги. Уже тоді вона чекала сина. «В тому, що буде хлопчик, я не сумнівалася. Сон бачила перед тим. Сниться, підходить до мене акушерка й каже: син. А я їй: дайте нехай поцілую».

На схилі літ мати не перестає вболівати за сина. «Я так переживаю за його нову роботу...»

Віктор СКРИПНИК.

Вінницька область.

МИ ВОЮВАЛИ РАЗОМ

Кожен шостий казахстанець став солдатом Великої Вітчизняної, в ряди діючої армії звідси прийшло понад мільйон бійців. Всього тут було сформовано понад 20 дивізій і стрілецьких бригад, близько 50 полків та окремих батальйонів, де казахи складали від 25 до 90 відсотків особового складу.

Доблесть цих людей була гідно відзначена: 110 з них — повні кавалери ордена Слави, майже 500 — Герої Радянського Союзу (четверо — двічі). Історія пам'ятає легендарні імена кулеметниці Маншук Маметової, снайпера Алії Молдагулової та інших.

Сам Казахстан був глибоким тилом, а це означало, що на його плечі лягли турботи забезпечення фронту.

Ця республіка, окрім того, стала рідним домом для сотень тисяч евакуйованих сімей.

На фото: за одним кулеметом — росіянин Колесников, казах Азенкібаєв та українець Чепенев.

Матеріал люб'язно наданий Посольством Республіки Казахстан у Києві.

Своїх орденів не продамо!

У мене зберігся лист, котрий мав накреслити моє творче життя після закінчення театрального інституту: «Художній керівник Київської кіностудії тов. Довженко О. П. просить Вас прибути на кіностудію 22 червня 1941 року на 12 годину дня для переговорів...»

На цю годину Київ уже пізнав кров війни.

Я пірнула в окріп війни з усією щирістю молодої патріотичної душі. У військово-санітарному поїзді працювала санітаркою, молодшою медсестрою. З листопада 1942 року по лютий 1944 року у складі фронтової бригади виступала перед бійцями. Першою моєю нагородою була медаль «За оборону Сталінграда»...

Запитуючи себе зараз, що ж більше допомогло нам виграти війну — ненависть чи любов, відповідаю: любов!

Сьогоднішній час здається мені неоголошеною війною. До справжньої свободи і демократії ми йдемо скрутно — на шляху надто багато жертв, а найбільше у царині моралі. Зараз, як і в ту війну, потрібне милосердя.

Моє добре слово сьогодні — про керівництво театру імені Івана Франка, котре піклується про своїх колишніх працівників, нині пенсіонерів. Серед них — учасників війни або до цієї війни причетних.

Генеральний директор театру заслужений працівник культури України Михайло Васильович Захаревич — фахівець воістину академічного рівня, людина високої моральної проби, заохочує опікунство над тими, хто віддав театрові десятки років життя.

У мене сімнадцять урядових нагород — орденів і медалей . Нещодавно мені запропонували продати орден Леніна ... за 200 доларів. Ось вона — наочно — жорстокість, аморальність, цинізм сьогоднішньої «війни». На дуель таких треба викликати! Ні, не продаємо ані орденів своїх, ані честі, ані пам'яті! А любов і увага франківців допомагає нам вистояти ...

Ольга КУСЕНКО,
народна артистка СРСР, лауреат Державної премії СРСР.

На знімку: Ольга Кусенко та Михайло Захаревич.

Пане Клінтоне, дайте автограф!

Колись у нас була така рубрика «Крісло для гостя». Ніде правди діти, частіше саме журналістам доводилося вишукувати людей з цікавими долями і набиватися у гостини. Бо до редакції приходять переважно прохачі: поділитися своїми проблемами, по допомогу та в пошуках справедливості. Прохання ж цієї жінки не просто здивувало, — збентежило: «Допоможіть мені взяти автограф у Клінтона».

Її життя — це дивне поєднання несумісностей. Народження людини — щаслива подія, а її день народження — це дві трагічні дати. Перша — 33 рік... Але вижила. Точніше, її виходили батьки — Федір та Олександра Шевчуки, бо від маленької Марійки тоді мало що залежало.

Перший клас. Хто пам'ятає себе у цьому віці, розуміє, що це також урочиста хвилина. А її перший клас припав на 41-й. 22 червня (і це друга трагічна дата) їй виповнилося 8 років.

— Кожен мій день народження починався зі «Вставай, страна огромная». І так — все життя, бо хоч і минуло з дня Перемоги 50 літ, кожного 22 червня я згадую: цього дня почалася Велика Вітчизняна війна.

Наприкінці літа 41-го через її село Крижопіль на Вінниччині почали гнати єврейські сім'ї. Був у прибузьких ярах такий собі місцевий Бабин Яр. Ставалося, що смертники іноді тікали і шукали порятунку у місцевих жителів, а ті, хоч і боялися за своє життя, але все-таки не відмовляли: перед смертю всі рівні. До Шевчуків прибилася сім'я Ганни Вайнер, всього — п'ять осіб. Кілька місяців ховали їх добрі люди від злих очей. Аж якось до хати прийшов староста Іван Таращук. Не такий, яких прийнято показувати у воєнних фільмах. Гримати гримав, а на вухо господареві шепнув: переховай своїх «гостей» — завтра німецька облава.

Вайнерів урятували. На пам'ять Ганна подарувала маленькій Марійці українську вишиванку, яка стала сімейною реліквією. Коли відзначали сумну дату масових розстрілів у Бабиному Яру, Марія Федорівна, за чоловіком нині Гораніна, передала цю сорочку до Українського музею Великої Вітчизняної війни, а разом з нею і державну медаль Ізраїлю «Бабин Яр», яку їй було вручено за врятування єврейської сім'ї.

— Мені казали, що коли Леонід Кучма оглядав експозицію, то затримався біля моєї сорочки. То, може, й пам'ятає...

Іменем цієї сорочки (чи є таке ще десь у світі) освячено і хрест у Крижополі, на місці якого згодом буде церква. Церква ще тільки в проектах, а ось дзвони для неї вже є: і вперше вони дзвонитимуть 9 Травня. Дзвін святковий, дзвін поминальний...

А сорочка, яку Марія Федорівна принесла до редакції, — точна копія тієї, що її подарувала малій рятівниці Ганна Вайнер. П'ять років вишивала її Марія.

— Це моя пам'ять про тих, хто загинув у Бабиному яру. Цю сорочку я хотіла відіслати до Єрусалима, але звідти відповіли: нехай вона залишиться на українській землі, у музеї Бабиного Яру, який зараз створюють.

На ній, крім вишивки, є й кілька десятків автографів, мов продовження візерунка: ветеранів, учасників Великої Вітчизняної, колишніх малолітніх в'язнів концтаборів, першого виконавця пісні «Ой Днепро, Днепро, ты широк, могуч», а також священиків, равинів, депутатів, першого Президента України Л. Кравчука.

— А ось це місце я залишила для Леоніда Даниловича та Білла Клінтона. Він же приїздить з першим візитом до Києва, коли ми відзначаємо велике свято — 50-річчя Перемоги. Я вишила спеціально для нього у подарунок «синенький скромный платочек». То допоможіть мені дістати автографи президентів.

Після розмови з Марією Федорівною я зателефонувала до Михайла Дорошенка, прес-секретаря Президента України, хоча за кілька годин мені самій цей вчинок видався безглуздим: занадто багато справ мають президенти. Але...

Але Михайло Дорошенко вислухав уважно. Одразу пообіцяв, що з автографом нашого рідного Президента проблем не буде. А от з американським... Протокол візиту узгоджували дві сторони, графік його перебування у Києві розписаний мало не до секунд. І знову «але» — дав все-таки надію.

— Надія вмирає останньою, — сказала Марія Федорівна. — Принаймні я не картатиму себе, що не спробувала цього зробити. Я вірю!

Маріє Федорівно, ми теж віримо.

Наталя ФІЛІПЧУК.

Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

Динамівські ідеали честі

Багато незабутніх, героїчних сторінок вписали в бойовий літопис Вітчизняної війни динамівці України. По-різному склалася їхня доля в ті грізні роки. Декотрі з них першими прийняли на себе удари німецько-фашистських полчищ або ж за покликом серця пішли добровольцями на фронт, у партизанські розвідувально-диверсійні, підпільні загони або навчали в резервних полках новобранців умінню влучно стріляти, прийомам рукопашного бою, завдавати раптових і дошкульних ударів окупантам у ворожому тилу.

Уже на світанку 22 червня 1941 року вступили в нерівний смертельний бій воїни-динамівці 13-ї застави Володимир-Волинського прикордонного загону на чолі з лейтенантом Олексієм Лопатіним. Опинившись в оточенні, застава протягом одинадцяти днів билася з переважаючими силами завойовників, завдаючи їм відчутних втрат, загальмовуючи їхнє просування в глиб країни.

Дві доби відбивала натиск двох ворожих полків 5-та застава 25-го прикордонного загону. Прикордонники знищили один полк, а другий контратакою відкинули з нашої території. За мужність і відвагу, виявлені під час оборони державного кордону,прикордонникам цієї славетної застави І.Бузицькову, В.Михальченкові та К.Ветчинкіну присвоєно звання Героїв Радянського Союзу. Це були ПЕРШІ Герої Вітчизняної війни. До речі, відважний сержант І.Бузицьков став старшим офіцером і в повоєнний час очолював колектив фізкультури Дніпропетровської обласної ради «Динамо».

На початку липня тренер з боксу Л.Сапливенко добровільно пішов на фронт. Там він став сміливим і винахідливим розвідником. 28 серпня 1942 року, виконуючи чергове завдання в тилу ворога, загинув під Кременчуком, у селі Івки.

Рушили на фронт і уславлені на той час спортсмени-динамівці Б.Федченко-Дубровін, плавець В.Вержбицький, гімнаст В.Догадін, легкоатлет В.Сидорко, штангісти М.Лапутін та Я.Шнеєрзон, тенісист В.Котов, борці брати Г. та В.Баєви, десятиборець С.Дмитрієв, чемпіон країни з багатоборства ГПО Г.Ердман, стрілець М.Сорокін та багато інших. З-поміж них — і неодноразовий чемпіон країни з класичної боротьби харківський динамовець І.Михайловський. На той час він купався в промінні слави, в нього була можливість пересидіти в тилу, але він, сповідуючи динамівські ідеали честі, вважав, що його місце там, де вирішується доля його народу.

Загинув Іван Михайловський 1941 року під Києвом.

У тяжких боях за Крим відзначився київський динамовець Микола Корнієнко. Йому доручили переправити через Сиваш важливі документи. Він проплив сімнадцять кілометрів солоною сиваською водою з прив'язаним до голови пакетом, поки дістався нашого плацдарму. За цей подвиг його відзначено орденом.

Рекордсмен країни зі стрибків із жердиною харківський динамовець Гаврило Раєвський в перші ж дні війни взяв снайперську гвинтівку. На рахунку лейтенанта Раєвського 173 знищених окупанти! Тяжке наскрізне поранення в око надовго прикувало його до ліжка — майже місяць був непритомний. Та могутній організм, загартований спортом, узяв гору: славетний Гаврило Раєвський знову повернувся до спорту.

Спортсмен, генерал, герой — таким пам'ятають динамівці Києва Миколу Острякова. В довоєнну пору він демонстрував зразки філігранної техніки парашутного спорту, а в роки війни став генералом, командуючим військово-повітряними силами Чорноморського флоту. 24 квітня 1942 року в повітряному бою за Севастополь загинув, як герой: за штурвалом винищувача.

У надзвичайно складних умовах, сіючи паніку серед окупантів, діяли київські підпільники на чолі з Іваном Кудрею — першорозрядником зі стрілецького спорту, членом збірної команди київського «Динамо».

В окупованій Одесі під керівництвом В.Молодцова діяла оперативна група, яка здійснювала активну розвідку і руйнувала гітлерівські комунікації. В нерівному бою він потрапив у пазурі гестапо і був розстріляний. Перед смертю В.Молодцов з огидою відкинув пропозицію фашистів звернутися до їхнього командування з проханням про помилування. «Я на своїй землі, — відказав,— і пощади у ворога не прошу». Гірку долю Молодцова поділив і інструктор зі стрільби Одеської обласної ради «Динамо» Микола Петренко.

Великої шкоди окупантам у Миколаєві завдавала розвідувально-диверсійна група, яку очолював динамовець В.Лягін. Вона всіляко загальмовувала ремонт кораблів, робила їх непридатними на верфі. Фашисти вистежили керівника групи. Героя розстріляли. В.Лягіну посмертно присвоєно звання Героя Радянського Союзу. В Миколаєві йому споруджено пам'ятник.

Наші серця огортає щемний, непогамовний жаль, коли ми згадуємо також такі імена; як брати Г. та В.Баєви, В.Вержбицький, О.Ващенко,П.Барабашов, В.Котов, Є.Шаєр, І.Качкін, М.Згурський і багатьох-багатьох інших героїв-динамівців, котрі віддали своє життя за свободу і незалежність Батьківщини. Ми постійно дбаємо про те, щоб вони завжди були з нами, щоб вони були вічні. Свято зберігаємо пам'ять про тих, хто не повернувся додому.

Іван ФЕДОРЕНКО,
перший заступник голови ФСТ «Динамо»

Інформація про третій випуск акцій Українського акціонерного комерційного банку «УКРНАФТОГАЗБАНК»

І. Характеристика емітента

Український акціонерний комерційний банк розвитку нафтогазового комплексу «Укрнафтогазбанк» заснований як акціонерне товариство відкритого типу 12 вересня 1991 року та зареєстрований у Національному банку України 30.10.91 р. (реєстраційний № 26) діючий на комерційних принципах. Перереєстрований 04.04.95 року під № 11012/181.

Адреса «Укрнафтогазбанку»: Україна, 254071, Київ, вул. Хорива, 1.

Операції «Укрнафтогазбанку»:

АКБ «Укрнафтогазбанк» у відповідності з чинним законодавством, міжнародною банківською практикою та на основі договорів, укладених з клієнтами, проводить в національній та іноземній валюті такі операції:

залучення вкладів (депозитів) і надання кредитів;

розрахунки за дорученням клієнтів і банків- кореспондентів;

фінансування капітальних вкладень за дорученням власників або розпорядників інвестованих коштів;

випуск, купівлю, продаж і зберігання платіжних документів та інших цінних паперів (чеків, акредитивів, векселів, сертифікатів, акцій, облігацій та інших документів), інші операції з ними;

видання поручительств, гарантій та інших зобов'язань за третіх осіб, які передбачають їх виконання в грошовій формі;

придбання права вимоги з поставки товарів і надання послуг, прийняття ризику виконання таких вимог та інкасація цих вимог (факторинг, форфейтинг);

лізинг;

залучення й розміщення коштів і управління цінними паперами за дорученням клієнтів (трастові операції);

надання консультаційних послуг;

угоди на комісійній основі (брокерські операції);

валютні та рубльові перекази за кордон і прийняття валютних і рубльових переказів по кореспондентських рахунках;

прийом і видаток готівки у валюті й російських рублях;

відкриття і ведення валютних рахунків юридичним і фізичним особам;

купівля та продаж безготівкової валюти та російських рублів на біржі;

відкриття валютних акредитивів;

видання валютних кредитів;

конвертування (обмін однієї валюти на іншу);

здійснення інших банківських операцій.

Загальний обсяг статутного фонду на 12 квітня 1995 року становив 10.279.300.000 крб. Фактично сплачено — 10.279.300.000 крб. Статутний фонд складається з внесків акціонерів — юридичних та приватних осіб.

ІІ. Дані про третій випуск акцій

Українського акціонерного комерційного банку «Укрнафтогазбанк»

Рішення про наступний випуск акцій Українського акціонерного комерційного банку «Укрнафтогазбанк» прийняте загальними зборами банку 4.04.95 року, протокол № 7. Загальний обсяг третього випуску акцій — 189.720.700.000 крб, що становить 1.707.487 простих іменних та 189.720 іменних привілейованих акцій по 100.000 крб. кожна.

Передплата на третій випуск акцій «Укрнафтогазбанку» розпочинається 15 травня 1995 р., триватиме шість місяців і закінчиться 15 листопада 1995 р.

Фінансові ресурси, залучені «Укрнафтогазбанком» за рахунок випуску акцій, будуть використані на цілі згідно з положеннями статуту, зареєстрованого в Національному банку України.

Акціонери «Укрнафтогазбанку» мають право:

брати участь в управлінні справами «Укрнафтогазбанку» на зборах акціонерів та раді банку;

отримувати частину чистого прибутку від діяльності «Укрнафтогазбанку» (дивіденди);

отримувати інформацію про діяльність «Укрнафтогазбанку»;

передавати, продавати, заставляти акції самостійно, з обов'язковою реєстрацією зміни власника в книзі реєстрації;

першочергове придбання акцій за номінальною вартістю.

Попередні випуски акцій «Укрнафтогазбанку» зареєстровано у Міністерстві фінансів України й оплачено повністю в розмірі 10.279.300.000. Перший та другий випуски акцій складаються з простих іменних та привілейованих акцій.

Дивіденди за акціями виплачуються поквартально, за місцем знаходження головного банку за адресою: Україна, 254071, Київ, вул. Хорива, 1.

АКБ «Укрнафтогазбанк» проводить продаж акцій самостійно.

Продаж проводиться за адресами:

1. Україна, 254071, Київ, вул. Хорива, 1;
2. Україна, 252113, Київ, вул. Дегтярівська, 49;
3. Україна, 270001, Одеса, вул. Рішельєвська, 28;
4. Україна, 327030, Миколаїв, вул. Свердлова, 14;
5. Україна, 325001, Херсон, вул. Тираспільська, 5;
6. Україна, 333000, Сімферополь, вул. Р. Люксембург;
7. Україна, 348000, Луганськ, вул. газети «Луганська правда»;
8. Україна, 316001, Кіровоград, вул. Орджонікідзе, 2.

ІІІ. Чинники ризику

Приймаючи рішення про придбання акцій АКБ «Укрнафтогазбанку» необхідно враховувати такі чинники ризику як-то:

1. Непослідовність у сфері податкової політики, збільшення ставок оподаткування комерційних банків і посувосувоорішення економічних нормативів.

2. Обмеження сфери діяльності комерційних банків шляхом цілеспрямованого адміністративного посуворішення політики регулювання у фінансовій області.

3. Зміна базового законодавства України.

ИНФОРМАЦИЯ О ВЫПУСКЕ АКЦИЙ

«Гороховского сельского строительного комбината»

I. Характеристика эмитента

1. Полное наименование общества:
акционерное общество открытого типа «Гороховский сельский строительный комбинат», сокращенно: АО «ГССК».

2. Местонахождение: Украина, 329131, Николаевская область, Жовтневый район, ж/д станция Гороховка.

3. Акционерное общество создано на основании постановления общего собрания трудового коллектива (протокол собрания № 1 от 11.12.1992г.). Общая площадь комбината 7,3 га, свидетельство о государственной регистрации (реестровый № 25 от 17.03.1993 г.) Жовтневой госадминистрации.

4. Учредителями Общества являются граждане, проявившие добровольное желание вести совместную хозяйственную деятельность и подписавшие учредительный договор.

5. Уставной фонд АО «ГССК» составляет 8590 млн. крб. (восемь миллиардов пятьсот девяносто миллионов карбованцев) согласно акту оценки стоимости имущества, состоящего из основных оборотных и денежных средств.

6. Среднесписочная численность работников на 01.10.1994г. составляет 371 человек.

7. Руководит предприятием Мельниченко Виктор Григорьевич, образование — высшее, по специальности — инженер-строитель, рабочий стаж — 28 лет.

8. Предмет деятельности общества: строительно-монтажные, наладочные и ремонтные работы, производство строительных материалов, конструкций, изделий товаров народного потребления, торгово-закупочная деятельность, другие виды деятельности, не запрещенные действующим законодательством.

II. Описание деловой активности

1. Свою деятельность общество осуществляет в следующих основных направлениях: сотрудничает с предприятиями, учреждениями и другими субъектами в форме хоздоговора и договора о совместной деятельности, заключает договоры на производство и поставку продукции, товаров, сырья и материалов, а также на услуги по строительству жилья, объектов социального назначения и других объектов. Осуществляет международные экономические связи и ведет внешнеэкономическую работу по всем видам деятельности. Осуществляет оптовую, розничную, комиссионную торговлю.

2. Баланс по состоянию на 01. 01. 1995 года.

АКТИВ	МЛН. КРБ.
1. Основные фонды и другие необоротные активы	39839
2. Запасы и затраты	6384
3. Денежные средства, расчеты и другие активы	68388
Баланс	114611
ПАССИВ	
1. Источники собственных и приравненных к ним средств, в том числе:	
— уставной фонд	2052
— доходы будущих периодов	1619
Прибыль	4176
2. Расчеты и другие пассивы	106764
Баланс	114611

III. Данные об эмиссии ценных бумаг

1. Начало открытой подписки с 03. 05. 1995 г.

2. Общая сумма эмиссии составляет 20,0 млрд. крб. Выпускается 190 000 простых именных акций и 10 000 привилегированных акций номинальной стоимостью 100 000 крб. каждая. Сертификаты акций имеют серию AI и порядковые номера с 000001 по 190000.

3. Цель использования финансовых ресурсов, полученных вследствие эмиссии, — создание новых рабочих мест путем реконструкции и обновления основных производственных фондов и создание новых энергосберегательных технологий домостроения.

4. Владельцы простых именных акций имеют право: принимать участие в управлении делами общества в порядке, предусмотренном уставом, принимать участие в распределении прибыли общества и получать ее часть в виде дивидендов, получить часть имущества общества в случае его ликвидации, пропорционально стоимости принадлежащих им акций, получать информацию о деятельности общества.

5. Владельцы привилегированных акций имеют право: получать дивиденды фиксированного размера, не зависящие от итогов деятельности АО. Владельцы привилегированных акций не имеют права голоса. При ликвидации общества владельцы привилегированных акций пользуются первоочередным правом на получение части имущества АО.

6. Запланированный курс акций. Льготная продажа акций осуществляется согласно действующего законодательства по курсу, который устанавливается на основании соотношения предложения и спроса общества в размерах и в сроки, установленные общим собранием акционеров и Уставом общества. Дивиденды начисляются пропорционально номинальной стоимости акций каждого акционера в уставном фонде общества.

7. Выплата дивидендов осуществляется путем перечисления средств на указанные акционерами счета или другим путем по решению общего собрания. Выплата дивидендов производится по итогам года.

IV. Размещение акций. Сроки оплаты

1. Размещение акций осуществляется согласно плану размещения акций открытого акционерного общества.

2. Форма выплаты — наличная, на общее количество акций выдается сертификат акций.

3. Порядок распространения акций: льготная продажа членам трудового коллектива 20 000 000 акций (10%), в том числе за собственные средства (10%).

4. Оплата акций осуществляется по адресу: 329131, Николаевская область, Жовтневый район, станция Гороховка, АО «ГССК», касса общества (наличным имуществом), р/с 000467086 в Жовтневом отделении АК АПБ, МФО 326319, тел. 23-50-27, 25-50-53, 28-11-55.

Открытая продажа с 03.05. 1995 г.

5. Срок открытой подписки с 03.05.95г. по 03.11.95г.

В случае превышения или недобора запланированного уровня предоплаты решение принимается общим собранием акционеров об отклонении или принятии фактического размера предоплаты.

6. Акции закрытого АО обмениваются в соотношении: за 1 акцию ЗАО 1.8 акций Открытого АО. Если число акций ОАО получается дробным, то его округляют в меньшую сторону. Либо принимают доплату от акционера.

V. Факторы риска

1. Ухудшение общей экономической ситуации в стране.
2. Неэффективность и непоследовательность правительства в проведении экономических реформ.
3. Прогрессирующая инфляция.
4. Обстоятельства непреодолимой силы (форс-мажор).

Генеральным агентом по распространению подписки акций является КТ «Николаевкие ценные бумаги».

327001, г. Николаев, Гражданская 16, тел. 35-12-45.

Арбітражний суд Черкаської області (м.Черкаси, бульвар Шевченка, 307) порушив справу № 240/2 про банкрутство відкритого акціонерного товариства «Городищенський цукрорафінадний комбінат».

Адреса боржника: 258530 Черкаська область, м.Городище, вул. Театральна, 5, р/р 404401 в Гродищенському відділенні АК АПБ «Україна», МФО 354057.

З 8 по 11 травня 1995 року
Торгово-промислова палата України
разом з фірмою
Фін-Марк (Італія) проводять у м. Києві виставку

Італбізнес-95

ПРЕДСТАВЛЕНО

обладнання та техніку для малих та середніх підприємств, комерційної сфери. У виставці беруть участь провіднііталійськіфірми,якіспеціалізуютьсязвиробництватакихвидівпродукції:

Готельне обладнання та машини для харчової промисловості

— обладнання для зберігання харчових продуктів;
— кавоварні машини еспрессо;
— матраци, односпальні ліжка для готелів, лікарень, осель;
— обладнання та меблі для магазинів, супермаркетів, барів, ресторанів;
— машини для виробництва льоду та морозива;
— машини та обладнання для барів, ресторанів, готелів;
— машини для переробки м'яса та молока;
— машини для виробництва макаронних виробів;
— обладнання та печі для пекарень і піцерій;
— автомати для розливу безалкогольних напоїв з попереднім та наступним змішуванням;
— обладнання і установки для розливу та упаковування напоїв, харчової, косметичної та медичної продукції.

Харчові продукти та напої

— тваринні жири, маргарини та олія;
— очищені томати, макаронні вироби, джеми;
— вина та спиртні напої.

Меблі для дому

— меблі у різних стилях;
— дивани, крісла із шкіри, стільці;
— рами та люстерка.

Товари для дому

— тарілки, посуд, прибори з пластику;
— пластикові пакети для харчових продуктів, одягу, сміття;
— миючі засоби для посуду, пральні порошки, миючі засоби, відбілювачі, миючі засоби для туалетів;
— каміни;
— насоси;
— електронагрівачі;
— крани, змішувачі, ванни, комплекти для душових кімнат;
— кераміка, кахель для підлоги.

Товари для особистого використання

— сумки із шкіри, валізи;
— білизна, колготки;
— жіноче та чоловіче взуття, підбори для жіночого взуття;
— жіночий трикотаж;
— спортивний одяг, спортивне взуття, товари для спорту;
— шампуні, піна для ванн, мило, лак для волосся, дезодоранти ;
— зубні щітки.

Охоронні системи

— вироблення дублікатів ключів, заготовки, ключі.

Побутові електроприлади

— обладнання та техніка для виробництва електронагріваючих елементів.

Виставка проводиться в приміщенні Торгово-промислової палати України за адресою: м. Київ, вул. Велика Житомирська, 33.

Телефони для довідок: 212-32-86, 228-06-00; Факс 212-32-86.
Час роботи: для фахівців (за запрошеннями) — з 10 до 16; для усіх бажаючих — з 16 до 18.

За кордоном є спадок. Можливо, для Вас...

УКРІНЮРКОЛЕГІЯ
(252034, м. Київ, вул. Золоті Ворота, 2-а)
В справах про спадщину розшукує родичів

Померлих у Франції:

Елізабет Клікарової, яка народилась 1908 р. в Краматорську, батько — Василь Клікаров, мати — Олена Чиряєва.

Хаїма (Чарльза) Шульца, який народився 1907 р. в с. Коропець, Тернопільської обл., батько — Фалік Шульц, мати — Діна Ротікер.

Тетяни Басової, яка народилась 1923 р. в Севастополі, батько — Василь Басов, мати — Катерина Чорна.

Жана П'єра Гая, мати якого — Анна Варич (Вариш) народилась 1921.р. в Харкові.

Михайла Теодоровича Нечитайлова-Андреєнка, який народився в Одесі 1894 р., мати якого Барбара (Варвара) Максимович.

Георгія Картамишева, який народився 1905 р. в Білгороді.

Померлого в Німеччині:

Еміля Кондрука (Кондруца), який народився 1900 р. в Чернівцях, батько — Василь Кондрук, мати — Хелена (Олена) Гусц.

Померлого в Австралії:

Миколи Івановича Мачніка, який народився 1923 р. в Болехові і там же працював до 1943 р.

Померлої в Австрії:

Євдокії Апельтауер, уродженої Василенко, після першого шлюбу Чемберлі, яка народилась 1911 р. в Євпаторії, батько — Сергій Василенко, мати — Наталія Крижанова.

Зацікавлених осіб, а також осіб, яким відоме місце проживання розшукуваних, просимо повідомити про це Укрінюрколегію: Київ-34, вул. Золоті Ворота, 2-а, тел. (044) 224-16-67, факс (044) 229-28-35.

Газосварка без карбида!

У Вас проблемы с карбидом, кислородом, ацетиленом?

Не беда, обращайтесь к нам. Мы производим промышленные электролизно-водные газосварочные установки

ТЕРЕ-1.5Т

Толщина свариваемого металла 0.5 ... 5мм,
Выход газовой смеси 1500 л/час,
Максимальная потребляемая мощность 5 КВт
Обеспечиваем гарантийное и послегарантийное обслуживание

Звоните: г. Харьков (0572) 23-0127
факс (0572) 12-2876
г. Киев (044) 483-12-59
Пишите: 310115 Харьков-115, а/я 3151

Только установки фирмы "Технолог" заменяют ацетиленовый сварочный пост!

Фирма постоянно имеет в продаже большой выбор газоиспользующего котельного оборудования:

автоматика КСУМ 2 П, САУК для паровых и водонагревательных котлов;
датчики ДД, ДН, ДТ, ТУДЭ;
газовые счетчики РГ, исполнительные механизмы МЭО;
оборудование для ГРП и шкафные различной мощности, регуляторы давления РДБК, УРРД;
газовые горелки ГГВ, ГГ 1, БГГ для котлов, печей ФТЛ и других газоиспользующих объектов;
полнокомплектные котлы Факел Г, Факел 0,8 ЛЖ, НИИСТУ.

Все оборудование находится на складе в Полтаве.
Адрес: 314000, Полтава, ул. Серегина, 11.
Тел. / факс: (0532) 58-41-98, 58-48-36.

Дом фото «Радуга»

приглашает профессионалов и фотолюбителей

Принимаем в печать и изготавливаем на американском оборудовании цветные фотоснимки и фотопортреты размером 9x13, 10x15, 13x18, 15x23, 18x24, 24x30, 30x40. Печатаем цветные виньетки всех размеров. Профессионал и фотолюбитель смогут в течение суток получить увеличенные отпечатки с негативов 24x30, 6x6, 6x9, пленок «Кодак», «Агфа», «Поляроид», «Фуджи» и т.п.

Печать — на материалах ведущих фирм мира.

У нас самые низкие цены

340055, г. Донецк, б. Пушкина, 29.
Тел. (0622) 92-27-65, 92-00-48.

НАД ЧИМ ТОДІ СМІЯЛИСЬ

На війні — сміялися.

Правда, тоді смішно було те, чого не зрозуміти людині, котра не ходила під смертю.

Мій батько, приміром, сміявся над ось такою дрібницею: сидів він в окопчику й раптом почув якийсь шурхіт. Озирнувся й побачив, що в бруствер вдаряються кулі від німецького автомата. Але стріляли здалеку, й ті кулі вже навіть не мали сил дірявити землю. Він підставив долоню — і кілька куль зловив.

Він так сміявся, ніби в цирку, навіть через багато літ по війні.

Його ніхто не розумів.

А ось ці знамениті знімки Якова Давидзона: партизани форсують водний рубіж, демаскуючи себе голими сідницями. Комусь, можливо, дивитись на це тепер — весело. А їм, мабуть, ні...

Христофор ГРУША.

Документ без коментаря

Із донесення начальника Політвідділу 9-ї армії від 19 березня 1942 року

«В першій половині грудня 1941 року в с. Привольє Сталінської (нині Донецької) області староста Когутовський і начальник поліції Черновищенко скликали «збори комуністів та комсомольців». На цих «зборах» з промовою виступив староста і заявив: «Я вас скликав, щоб ви були пильні, ворог близько. У Гусарівці був випадок, що комуніст вступив до партизан й обрізав польові телефонні дроти. Дивіться, щоб не скоїлося щось подібне у нас. Ви, комуністи, відповідаєте за село і з вас перших вимагатиму. Подруге, ви маєте допомогти в організації «громадського» господарства, зберігати колишнє колгоспне майно, реманент, коней, готуватися до весни, щоб засіяти повністю землю».

Після старости виступив начальник поліції Черноващенко і заявив: «Те, що казав староста, має бути виконане точно, аби вдруге, коли ми скличемо вас, не говорити з вами як з ворогами, а говорити по-сімейному».

Після цих виступів виступив колишній секретар партійної організації Плотніков С.Д. і заявив: «Ми дякуємо вам, пане старосто, Вікторе Михайловичу, за ваше повідомлення й за те, що ви застерегли нас. Ми дійсно маємо бути пильні й виконувати розпорядження старости точно. Потрібно допомагати в організації «громадського» господарства і самим брати участь у роботі, давати приклад».

Вважаю за необхідне поставити питання перед ЦК ВКП(б), винести рішення, провести переоблік (чистку) комуністів, які, залишившись на території, окупованій супротивником, не були у партизанських загонах і на підпільній роботі.

Начальник Політвідділу армії бригадний комісар Спиридонов.

Як у німця дорогу питали

Переді мною — стара, зблякла від часу фотокартка. Її було зроблено на початку 1945 року на спостережному пункті нашого полку «катюш» у Будапешті. Згадую ті дні...

Після ліквідації будапештського угруповання противника запеклі бої розгорнулися під Секешфехерваром і біля озера Веленце, де з нами стався незвичайний випадок.

... Одержавши завдання перейти на нові позиції, до великого селища поруч з озером, наш полк рухався вночі. На підході до села почали шукати сигнальників, які мали вказати нам місце позицій. Вулиці були забиті військами: їхали танки, гармати, ішла піхота. У вузьких сільських вуличках маневрувати було вельми важко. Вирішив залишити батарею на околиці села й рушити на полуторці шукати сигнальників. Лейтенант Михайло Воскобойников став на одне крило машини, я — на інше. Однак швидко переконався, що розшукати щось у цьому скупченні військ дуже складно. Довелося повернути назад до батареї.

На дорозі, яка йшла з села, у нічній темряві помітили силуети трьох танків. Зупинили машину біля першого. Ніде ні душі. Я витяг пістолет і руків'ям постукав по броні. Відчинився люк, і при місячному світлі ми побачили на башті людину. На запитання, чи він не бачив тут бойових реактивних установок, танкіст відповів мовчанкою.

— Ну, розумієш, «катюші», «катюші»! — кричав я, гадаючи, що той не чує.

— Катуш, рус?

— Дай ти йому спокій, — махнув рукою Воскобойников, — мабуть, узбек або казах. Бачиш — по-російськи не розуміє.

Тоді я пішов до наступного танка. Обминаючи, оглянувся й завмер на місці: на корпусі білів великий хрест.

«Німці», — зрозумів я. Намагаючись зберегти спокій, повернувся назад і сказав про це Воскобойникову.

— Та кинь, — не повірив той, — які тут можуть бути німці?..

Але не встиг він закінчити, як пролунала кулеметна черга, і наша полуторка спалахнула. Танковий кулемет прошив її й запалив бочку бензину в кузові. На щастя, шофер устиг вискочити й разом з Воскобойниковим кинувся в очерети. Сам я перестрибнув через кювет і побіг полем до села. Від заднього танка навперейми мені вискочили два гітлерівці. Я так і не зрозумів, чому вони не стріляли. Найімовірніше, хотіли взяти мене живцем. У ці секунди мені чомусь згадався давній випадок, що стався під час боїв на Україні: здоровенний радянський солдат-піхотинець гнався за фашистом, той на бігу намагався вистрелити у свого переслідувача, але від хвилювання ніяк не міг влучити. Наш боєць упіймав німця і, волочачи його повз мене, обурено мовив:

— Товаришу старший лейтенант, ти бачиш, який гад! Він же стріляв у мене!

Солдатові здавалося неймовірним, що фашист міг відстрілюватися.

Коли я згадав про це, миттю прийшло рішення відстрілюватися. Гітлерівці були вже зовсім поруч. Різко зупинившись, я майже впритул розрядив у них усю обойму. З того моменту, як стукав по броні, пістолет так і залишався у мене в руці.

Прибігши у село, розшукав батарею і з бойовою установкою виїхав на околицю села. Фашистські танки ще не встигли піти. Ми дали кілька залпів прямою наводкою й рознесли їх на шматки.

Пізніше, коли я доповідав про це командирові полку, він вилаяв мене за те, що загубив машину, але оголосив подяку за знищення фашистських танків.

Микола ЗАБЄЛКІН, Герой Радянського Союзу.

Сюжет не від Остапа Вишні

Покійний киянин Іван Роговий любив згадувати: влітку 44-го їхня зенітна батарея стояла в шовковичному саду. Шовковиць вродило стільки, що вони товстим шаром вкривали землю. А зенітники були молоді, голодні й спритні: вибрались на самий вершечок дерева й ласують ягодами. Так захопилися, що німецькі літаки помітили вже у себе над головами. Хлопці спікірували з дерева, приземлившись на «п'яту точку» — і до зенітки. Відбили наліт. І раптом один схопився ззаду за штани й зблід — намацав щось мокре й липке. Невже — ганебне поранення?! У інших — те саме. Потім весь дивізіон пальцями на них показував: онде ті, що задом шовковиці давили!

Печений гарбуз сорок третього

Розповідають дві сестри з Київщини, обом зараз за 70 літ: у сорок третьому до хати зайшов німецький солдат, з відступаючих, озброєний, попросив їсти. А вони не мали нічого, лиш печений гарбуз, його й поставили перед німцем. І тут же перелякалися до смерті: а що як німець зрозуміє це як негарний натяк, перестріляє ж к лихій годині! А він їсть і дякує. Вони посмілішали, почали навіть підсміюватись над німцем, він теж сміявся та все дякував.

У тім же дворі — в сорок першому році: зайшов німець, почав стріляти з пістолета в гусака. Випалив усю обойму — і не влучив. Дід-господар упіймав гусака й віддав йому. Німець пішов — червоний, як рак, і злий від сорому.

Підкова на щастя

Наш редакційний двірник Віктор Миколайович Бурденко мало схожий на старого воїна: трудиться собі, пише ліричні вірші й читає їх залюбки всякому, хто забажає послухати.

Вважає, що жити треба мирно. Про війну згадує без особливої охоти.

А ось про нього розповідають таке. Їхня батарея зайняла плацдарм десь на Одері чи Віслі, а обози відстали, і сиділи вони на тому плацдармі кілька діб голодні.

Аж тут при нальоті вбило батарейного коня. Діждавшись ночі, солдати порубали того коня й зварили сякий-такий бульйон. Нашому героєві теж дісталася порція. Причому, котелок був важкий, і це було приємно. Бульйон він швиденько випив, а м'ясо лишив на закуску. Але що таке? І так, і так пробував підступитися — не вгризе!

Аж під ранок зрозумів у чім річ: у котелку лежало коняче копито разом з підковою...

«Сяка-така чумандричка...»

Можливо, найтяжче було переживати окупацію дівчатам у глухих степових селах: де партизани — невідомо, де фронт — тим більше, а коли настане 9 травня і чим святом воно буде — сам Бог відає. А дівчата ростуть, а женихів нема, лиш старі діди та німці-тиловики. Там, де мені цю історію розповідали, і досі пам'ятають роман однієї місцевої дівчини з окупантом на прізвище Фікус. Коли я спробував посміятись над незвичним прізвищем, мене не зрозуміли: «Чого гигикаєш? Красивий був німець. Мабуть, загинув при відступі».

— А вона?

— А що вона? Заміж вийшла. Тільки не в нашому селі.

... А ось і історія про «чумандричку». В тім селі була така собі Ганна, якій аж надто не терпілося заміж, що трапляється не тільки під час війни. Дівчата над нею підсміювалися, а одного разу влаштували таке: одна з них переодягнулася «чужим парубком», сажею намалювала собі вуса, а інші дівчата привели її до Ганни — «знайомитись». Діло було ввечері, при каганці, тож маскарад вдався якнайкраще. Любо побесідували, полузали насіння, розійшлися. Ганна була на сьомому небі й наступного дня всім розказувала про свого жениха. Подруги слухали її з перебільшеною увагою, а та, що грала «парубка», аж підстрибувала од захоплення.

Але парубок більше не приходив, Ганна на нього розсердилась і на запитання «чи гарний?» махала рукою: «А, сяка-така чумандричка! Треба він мені!» Найбільше вона ображалась, коли хтось натякав, що жениха не було. Як не було?! Був, але, що поробиш ...чумандричка!

Оте вигадане нею слово й досі живе в тім селі, у вузькому колі старих бабів. Усі дійові особи розказаної історії ще живі, у них є діти й онуки. Інколи баби збираються разом, згадують «чумандричку» й довго сміються беззлобним беззубим сміхом.

Марко МОВЧОК.

Наступний номер «Голосу України» вийде 11 травня ц. р.

ГОЛОС УКРАЇНИ

Засновник — Верховна Рада України.
Видавець — Президія Верховної Ради України.
252019, м. Київ-19, вул. М. Грушевського, 5.
Газета виходить з 1 січня 1991 року.

Головний редактор С. ПРАВДЕНКО.
Редколегія: О. БІЛИК (заст. головного редактора), Л. БРОВЧЕНКО (заст. головного редактора), А. ГОРЛОВ (перший заст. головного редактора), В. ЖЕЖЕРА, В. КРАСНОДЕМСЬКИЙ, С. ПИСАРЕНКО, А. СОЛОНСЬКИЙ, В. СУДДЯ (заст. головного редактора).

Адреса редакції: 252047, Київ-47, вул. Нестерова, 4.

• ТЕЛЕФОНИ: для довідок — 441-88-23; телефакс — 224-72-54; відділ реклами — 441-89-34, 441-89-44, телефакс 449-85-62.
• Рукописи не повертаємо.
• Листування з читачами — тільки на сторінках газети.

Свідоцтво про реєстрацію періодичного друкованого видання — КП № 1 від 18.09.1990 р.

• За зміст та достовірність інформації у рекламних публікаціях відповідальність несе рекламодавець.
• Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій.
• За точність викладених фактів відповідальність несе автор.

Газета виходить 5 разів на тиждень (крім неділі й понеділка) українською і російською мовами. Індекс 60955. Тираж 523127.

Комбінат друку видавництва «Преса України». 252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0 Зам. 0311083.